

YKSITYISEN VARHAISKASVATUKSEN

LUONTOPEDAGOGINEN VUOSIKELLO

Materiaaleja varhaiskasvatuksen työntekijöille

[AMK] opinnäytetyö

Sosionomi

Kevät 2022

Emma Pirttilahti

Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja luoda yksityiseen varhaiskasvatusyksikköön luontopedagoginen vuosikello sekä materiaaleja sen toteuttamiseen. Toiminnallinen osuus luotiin varhaiskasvatustoiminnan tueksi edistämään luontopedagogista sisältöä.

Tietoperustassa käsiteltiin ympäristökasvatusta, luontokasvatusta sekä kestävä elämäntapakasvatusta. Lisäksi perehdyttiin luontoon oppimisympäristönä ja tutkivaan oppimiseen kasvatuksen tukena sekä avattiin varhaiskasvatuksen perusteita yleisesti ja kuntatasolla. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Norlandia Päiväkodit Oy Luontopäiväkotin kanssa.

Tutkimuskysymys määriteltiin tukemaan luontokasvatuksen toteutumista ja lisäämään varhaiskasvattajien näkemyksiä siitä, miten he voisivat tukea lasten luontopedagogista kasvatusta. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna varhaiskasvatuksen työntekijöille. Tutkimuksessa haastateltiin neljää varhaiskasvatuksen työntekijää, jotka toimivat joko varhaiskasvatuksen opettajana tai hoitajana luontopäiväkodissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kannustaa varhaiskasvattajia pohtimaan, millaista on laadukas luontokasvatus sekä tarkastella, kuinka jokainen voisi toteuttaa ja edistää luonnon pedagogisesti merkittävää käyttöä.

Haastatteluaineiston analyysin pohjalta koottiin kolme yläteemaa: luontopedagogisen toiminnan sisältö, luontopedagogisen toiminnan toteutumisen edellytykset sekä luontopedagogisen toiminnan edellytykset kasvattajalta. Analyysissä ilmenevät muun muassa retkeilyn ja ulkoilun merkitys sekä suunnitelmallisuus, tiedon hankkiminen ja kasvattajan oma kiinnostus luontoa kohtaan.

Opinnäytetyön liitteeksi lisättiin lyhytversio yksityisen varhaiskasvatuksen luontopedagogisesta vuosikellosta ja kuukausittaisista sisällöistä. Työn tilaajalle toimitettu vuosikello ja materiaalit ovat laajuudeltaan kattavampia kuin tässä opinnäytetyön raportissa esitelty osuus.

Avainsanat Luontopedagogiikka, varhaiskasvatus, luontokasvatus, ympäristökasvatus, kestävä elämäntavan kasvatus

Sivut 44 sivua ja liitteitä 15 sivua

The purpose of the bachelor's thesis was to design a nature pedagogical annual cycle for a private early childhood education unit and provide materials for its implementation. The practice-based section was created in order to improve the nature pedagogical content in early childhood education. The knowledge base comprises of environmental education, nature education and sustainable lifestyle education. The thesis focuses on nature as a learning environment and on exploratory learning in support of education. In addition, in the thesis discusses the core curriculum for early childhood education both in general and on a municipal level from the point of view of nature pedagogy.

The research question was defined to support the implementation of nature education and to increase childhood educators' insight to how to support children's nature pedagogical education. The survey was conducted as a thematic interview among early childhood educators. Four early childhood educators who works as either an early childhood education teachers or childcarers in early childhood education in a nature based daycare. The aims of the thesis was to encourage early childhood educators to contemplate what high-quality nature pedagogy education is like and explore how everyone could implement and promote its pedagogically significant use.

Based on a qualitative content analysis and classification, three main theme were Complied: the content of the nature pedagogical activities; the preconditions for implementation of the nature pedagogical activities and the preconditions of the nature pedagogical activity in terms of the educators. Among the other things, the importance of hiking and outdoor activities, but also planning, acquiring information and the educator's own interest of nature came up in the results.

A short version of the nature pedagogical annual cycle for the private early childhood education unit, the monthly content as well as the material management plan, the interview cover letter and the interview questions are included as appendices. The annual cycle and the materials delivered to the client are more comprehensive than the section presented here.

Keywords Nature based pedagogy, Early childhood education and care, Nature education, Enviromental education, Sustainable lifestyle education.

Pages 44 pages and appendices 15 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Luontopedagogiikka varhaiskasvatuksessa	2
2.1	Mitä on varhaiskasvatus?.....	2
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	3
2.3	Luontopedagoginen toiminta ja sen käsitteet.....	3
2.3.1	Mitä tarkoitetaan ympäristökasvatuksella?.....	4
2.3.2	Luontokasvatus käsitteenä.....	5
2.3.3	Mitä on kestävä elämäntavan kasvatus?	6
2.4	Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelma.....	6
2.4.1	Kasvan, liikun ja kehityn	7
2.4.2	Kielten rikas maailma	8
2.4.3	Tutkin ja toimin ympäristössäni	9
2.4.4	Minä ja meidän yhteisömme	9
2.4.5	Ilmaisun monet muodot.....	10
2.5	Luonto oppimisympäristönä	11
2.6	Tutkiva oppiminen osana luontopedagogiikkaa	12
3	Opinnäytetyöprosessin kuvaus	13
3.1	Opinnäytetyön tutkimuskysymys ja tavoitteet.....	14
3.2	Opinnäytetyön tilaaja.....	15
3.3	Opinnäytetyöprosessin raportointi.....	15
3.3.1	Käytetyt tutkimusmenetelmät	16
3.3.2	Hankitun aineiston analyysiteoriat	17
4	Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset	18
4.1	Aikaisempia tutkimuksia	18
4.2	Luontopedagogisen toiminnan sisältö.....	19
4.3	Luontopedagogisen toiminnan toteutumisen edellytykset.....	22
4.4	Luontopedagogisen toiminnan edellytykset kasvattajalta	24
4.5	Johtopäätökset.....	26
5	Toiminnallisen osuuden raportointi	28
5.1	Luontopedagogisen vuosikellon luominen	28

5.2	Luontopedagogisen toiminnan materiaalin luominen	31
6	Opinnäytetyön arviointi	36
	Lähteet.....	40

Liitteet

Liite 1	Aineistonhallintasuunnitelma
Liite 2	Haastattelun saatekirje
Liite 3	Haastattelukysymykset
Liite 4	Luontopedagoginen vuosikello ja materiaaleja sen toteuttamiseen lyhyt versio

1 Johdanto

Luontopedagoginen kasvatusta on hiljalleen nouseva trendi. Jatkuvasti tulee uusia metsäryhmiä, luontopäiväkoteja ja esiopetusta. Luonnossa oppimisella on paljon fyysisesti ja psyykkisesti hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Lapsen luovuus kasvaa, motoriset ja sosiaaliset taidot kehittyvät, jaksaminen lisääntyy ja vuorovaikutus on parempaa. (Metsähallitus, n.d.)

Opinnäytetyön aiheena on yksityisen varhaiskasvatuksen luontopedagoginen vuosikello – materiaaleja varhaiskasvatuksen työntekijöille. Tavoitteena on luoda luontopäiväkodin käyttöön sopiva vuosikello sisältäen valmiita toiminnan suunnittelua helpottavia luontopedagogisia materiaaleja ja ideoita luontokasvatuksen toteuttamiseen. Opinnäytetyön tilaajan toimii Norlandia Päiväkodit Oy:n yksikkö Luontopäiväkoti Otso Kuusamosta, jonka tarpeeseen kehittää luontokasvatusta opinnäytetyöllä vastattiin. Vuosikellon runkoa luotiin yhdessä työntilaajan kanssa, minkä jälkeen toteutin haastattelun varhaiskasvatuksen työntekijöille. Haastattelun ja vuosikellon pohjalta lähdin luomaan ja kokoamaan eri lähteistä luontopedagogisia materiaaleja, jotka on suunniteltu suoraan varhaiskasvattajilta ilmenneisiin tarpeisiin.

Opinnäytetyön sisältö on pienoistutkimuksen avulla toiminnallinen kokonaisuus. Työssä toteutettiin puolistrukturoitu teemahaastattelu, jonka tuottama aineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla. Analyysin pohjalta muodostin johdannon vuosikelloa ja materiaaleja (liite 4) varten, jossa koottiin yhteen tietoa luontokasvatuksesta ja haastateltavien näkemyksiä laadukkaasti luontopedagogisen kasvatuksen toteuttamisesta.

Luontopedagogisen vuosikellon kehittäminen tukee varhaiskasvatuksen laadukasta toteuttamista. Vuosikellon tavoitteet ja osa-alueet pohjautuvat valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmien perusteisiin (OPH, 2018), ja niissä on hyödynnetty Norlandia päiväkotien omaa luontopainotteista otetta. Luontokasvatuksessa lapset oppivat luonnossa sekä omaksuvat kestävän elämäntavan elementtejä. Kaikki opettaminen tehdään pienten arkisten asioiden kautta. Pedagogiikassa korostetaan positiivisen luontokokemuksen merkitystä. (Norlandia Päiväkodit Oy, n.d.-a)

Varhaiskasvatuksen työntekijöille suunnattujen materiaalien luomiseen hyödynsin sekä omaa ammatillista osaamista että olemassa olevia materiaaleja. Lisäksi haastattelun yhteydessä kartoitettiin varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksiä ja toiveita vuosikellon toteutuksen sisällöstä. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutukseen kaivattiin luovuutta, mutta samalla siinä pääsi toteuttamaan opinnäytetyötä suoraan tarpeeseen.

2 Luontopedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Tässä luvussa käsittelen varhaiskasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmia sekä luontoon liittyvää käsitteistöä. Varhaiskasvatus ei ole vain jotain sattumanvaraista toimintaa. Esittelen alaluvuissa, miten laissa on määritelty varhaiskasvatus etenkin yksityisen palvelun tuottajan näkökulmasta. Aluksi määrittelen, mitä tarkoittaa varhaiskasvatus sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sen jälkeen esittelen luontopedagogisen toiminnan käsitteistöä. Norlandia Päiväkodit Oy:n Luontopäiväkoti Otso toteuttaa Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelmasta käyn läpi kaikki oppimisen alueet. Jokaista oppimisen aluetta on tarkasteltu luontopedagogisesta näkökulmasta. Lopuksi syvennyin luontoon oppimisympäristönä sekä tutkivan oppimisen painotukseen luonnossa.

Luontopedagogisesta toiminnasta nostan esille kolme käsitettä. Nämä kolme eli ympäristökasvatus, luontokasvatus ja kestävä elämäntavan kasvatus kulkevat käsikädessä. Ympäristökasvatuksen käsite sisältää luontokasvatuksen ja kestävä elämäntavan kasvatuksen piirteitä. Mielestäni mitään näistä käsitteistä ei voida avata ilman toisen käsitteiden tarkastelua.

2.1 Mitä on varhaiskasvatus?

Varhaiskasvatus on kunnan, kuntayhtymän tai yksityisen palvelutuottajan järjestämää päiväkotitoimintaa tai perhepäivähoitoa. Varhaiskasvatuspalveluita voi saada lapset, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä tai erityisin perustein sen jälkeen. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista kasvatuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painotetaan pedagogiikkaa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §1)

Tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatuksen muotona käsitellään yksityistä varhaiskasvatusta. Yksityisellä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan yksityisen henkilön, yhteisön tai säätiön tuottamaa varhaiskasvatuspalvelua. Yksityinen palveluntuottaja on henkilö tai yritys, joka tarjoaa yksityistä varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §43)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatus sitoutuu noudattamaan varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa on määritelty tarkemmin varhaiskasvatuksen tavoitteet. Lähtökohtaisesti tavoitteena on tukea lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

(Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §2) Varhaiskasvatuksen tulee lisäksi hyväksytysti noudattaa paikallisesti laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen koskee myös yksityistä palveluntuottajaa, perhepäivähoitoa tai avointa varhaiskasvatusta. (OPH, 2018)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita on päivitetty tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa ja ne tulevat voimaan valtakunnallisesti 1.8.2022. Päivitetyissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on korostettu inklusiota, lapsen tuen tarpeita ja varhaiskasvatuksen tasapuolistamista valtakunnallisesti. Lisäksi siihen on nostettu omiksi osa-alueiksi esimerkiksi monilukutaito sekä digitaalinen osaaminen. (OPH, 2022)

2.3 Luontopedagoginen toiminta ja sen käsitteet

Luontopedagogiikan yhteydessä voidaan puhua Case Forest -pedagogiikasta. Sen taustalla on filosofi ja kehityskriitikko Ivan Illichin ajatus oppimisympäristöistä. Illichin mukaan lapsen oppiminen alkaa luokkahuoneiden ulkopuolella. Lapsen aistit virittyvät ja tarkkaavaisuus lisääntyy. Lähtökohtana toimii lapsen ideat, ajatukset ja tulkinnat. (Parikka-Nihti, 2011, ss. 50–52) Suomessa Case Forest –pedagogiikan on Suomen Metsäyhdistyksen ja METKA-työryhmän kanssa kehittänyt professori Jorma Enkenberg vuonna 2009. Lähtökohtana toimii projekti- ja ongelmalähtöinen oppiminen. Keskiössä on lapsen oma aktiivisuus. Toiminnassa korostuu suunnittelu, jonka kohteena tulisi olla se, miten saadaan vastaus lapsia arkarruttavaan ongelmaan. (Parikka-Nihti, 2011, s. 52)

Kansainvälisen tutkimuksen mukaan ongelmana luontopedagogiikan toteutuksessa ovat välineiden saatavuus, kansalaisten aktiivisuus sekä organisaatioiden ja hallinnon aktiivisuus. Näihin kuuluvia asioita ovat muun muassa resurssit sekä opettajien mielenkiinnon puute uuden pedagogiikan sisäistämisessä. Kouluihin suunnattun tutkimuksen mukaan Suomessa ongelmia on havaittu muun muassa ajanpuutteessa. (Enkenberg & Vartiainen, 2011, ss. 82–84)

Varhaiskasvatus voi tukea lapsen luonto- ja ympäristökasvatusta lisäkoulutuksien avulla. Kansainvälinen Ecoschools-järjestö on luonut Vihreä lippu ympäristöohjelman, jonka periaatteena ovat osallistaminen, ympäristökuormituksen vähentäminen ja keskittyminen yhteen kestävän kehityksen teemaan kerrallaan, kuten energian säästöön. Vihreä lippu -toiminnan lisäksi esimerkiksi Suomen Latu ry tarjoaa Metsämörri-toimintaa. Metsämörri toiminnan tavoite on saada lapset kokemaan luontoa, viihtymään ja leikkimään metsässä sekä tutkimaan luonnon moninaisuutta. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, ss. 112–113)

2.3.1 Mitä tarkoitetaan ympäristökasvatuksella?

Ympäristökasvatus tarkoittaa sellaista kasvatusta, jonka tavoitteena pyritään tiedostamaan oma riippuvuus ympäristöstä sekä lisätä ihmisten ympäristömyönteistä asennetta (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 20). Pienten lasten varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa edellytyksiä toimia yhteiskunnan ympäristötietoisena kansalaisena. Tavoitteeseen pyritään lapsen jokapäiväiseen elämään liittyvillä arkisilla toimilla. Nykyinen ympäristökasvatus on laajempi käsite kuin luontokasvatus. Luonto on osa ympäristökasvatusta, mutta sen lisäksi ympäristökasvatukseen kuuluvat kaupunkikokemukset, kaupunkiympäristön tiedot ja elämäntapaan liittyvät kysymykset. (Raittila, 2020, s. 210)

Lasten kiinnostusta ympäristön hyvinvoinnista voidaan lisätä omakohtaisilla kokemuksilla sekä toiminnan suuntaamisena oppimisympäristöihin. Lapset oppivat ja innostuvat esimerkiksi lintujen ruokinnasta, omista kasveista sekä matokompostoreista, joissa pääsee seuraamaan muutoksia ja kiertoa. Lapset siis tarvitsevat henkilökohtaisia kokemuksia ympäristöstä, toiminnan mahdollisuuksia sekä tietoja ja taitoja ympäristöstä huolehtimiseen. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, ss. 26–27)

Raittila (2020, s. 211) tiivistää ympäristökasvatuksen keskeisen asian: ”Ympäristökasvatus on ytimeltään arvokasvatusta”. Huolenpito ja välittäminen kiteyttävät ympäristökasvatuksen arvoperustan. Sen lisäksi tärkeää on toisen ihmisen ja ympäristön huomioon ottaminen sekä yhteinen vastuunkanto. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 31)

2.3.2 Luontokasvatus käsitteenä

Luontokasvatuksen tarkoituksena on vahvistaa ulkona vietetyn ajan seurauksena lapsen luontosuhdetta ja luontoharrastuksien jatkumoa läpi elämän. Toiminta tapahtuu pitkälti ulkona rakentamattomassa ja mahdollisimman luonnonmukaisessa ympäristössä. Erilaiset säät ja vuodenaikavaihtelut lisäävät lasten kokemuksia luonnosta ja tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia toimintaan ja leikkeihin. (Suomen Latu ry, 2017, ss. 6–8)

Matthies (2001, s. 39) näkee asian välittömänä kohtaamisena luonnon kanssa, kuten luonnon tarkkailua ja aistihavaintoja, jotka täydentävät autenttista luontokokemusta. Yhtenä kasvatustavoitteena on altistaa lapsi kanssakäymiseen luonnon kanssa sekä havainnoida luontoa estettisesti ja aistillisesti. Luonnossa olemisen kautta vakaumus ja suhde luontoon syntyvät ”ikään kuin itsestään”.

Huhmarniemi (2018, ss. 114–119) huomauttaa kuitenkin, että luonnonympäristön ei tarvitse olla erityisen esteettinen tai iso lapsen tarpeiden täyttämiseen. Puu- ja pensasryhmät voivat yhtä hyvin rikastaa lasten leikkejä. Tärkeää on positiivisten luontokokemusten luominen. Metsä tukee lasten leikkiä ja oppimista monipuolisesti. Metsää voidaan pitää yhtenä ekosysteemipalveluna, jossa se toimii lapsen leikin ja liikunnan tilana.

Luontokasvatuksessa luonto on monipuolinen toimintaympäristö ja merkittävin oppimisympäristö. Ympäristöt toimivat leikki- ja lepopaikkoina, musiikkihuoneena, liikuntasalina sekä tutkimuslaboratoriona. Tärkeää on, että lapsen leikin välineet ja materiaalit löytyvät luonnosta. Keskeisenä ideana on ulkoilla kaikilla keleillä, säällä kuin säällä. Luontokasvatuksessa kannattaakin hyödyntää vuoden kiertokulkua. (Suomen Latu ry, 2017, ss. 11–16)

2.3.3 Mitä on kestävän elämäntavan kasvatus?

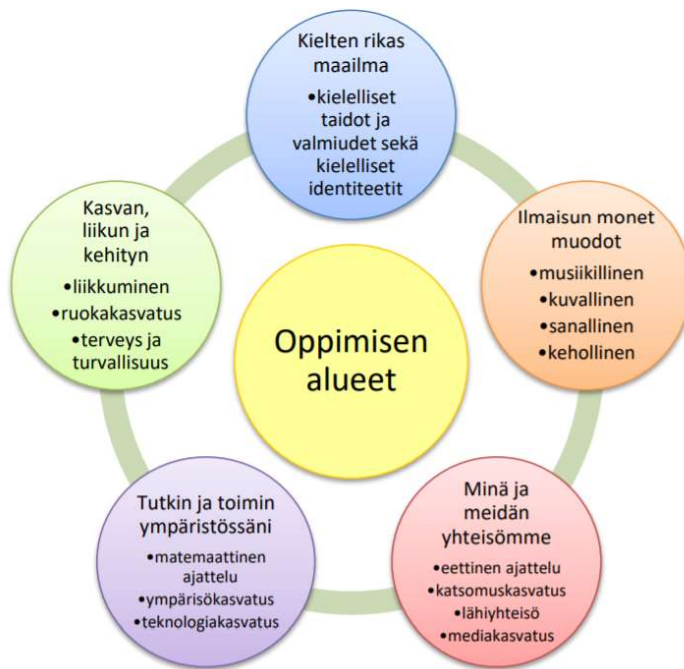
Kestävän elämäntavan neljä ulottuvuutta ovat ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Varhaiskasvatuksen toiminnassa painopisteenä ovat sosiaaliset ja kulttuuriset ulottuvuudet. Tärkeää on mahdollistaa lapsen osallisuus sekä reilu ja kaikkia kunnioittava elämäntapa. (Raittila, 2020, s. 211) Kestävän kehityksen kasvatus on ympäristökasvatuksen uusin suuntaus, johon sisällytetään etiikka, tasa-arvoisuus ja uudet tavat toimia. (Wolff, 2004, s. 27) Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys on ihmisten hyvinvointia ja siitä välittämistä. Kyse on jaetuista arvoista, yhteenkuuluvuudesta, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja ihmisarvon korostamisesta. Pyrkimyksenä on myös kaiken syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 37)

Lapsen ekologinen kasvatus on kokonaisvaltaista toimintaa, jota ei voida irrottaa erilliseksi osaksi. Tärkeää on painottaa valintoihin ja niiden vaikutuksiin. Parikka-Nihti (2011, s. 19) nostaa esimerkeiksi askartelumateriaalien käytön, lelut ja luonnon materiaalien käytön. Kestävät ja korjattavat materiaalit ovat merkityksellisiä kestävässä kehityksessä. Leikkiminen ilman leluja voi saada lapset ideoimaan ja keksimään itse käytössä olevista materiaaleista jotain uutta (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 44). Tämä asia nostetaan esiin Opetushallituksen (2022, s. 28) varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, kun korostetaan tärkeyttä arjen valinnoista ja tärkeyttä edistää välineiden ja tilojen yhteis- ja uusiokäyttöä.

2.4 Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagogiseen toimintaan kuuluu suunnitelmallisuus, dokumentointi ja monipuoliset toimintatavat. Laaja-alainen oppiminen sisältää tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Tärkeää on painottaa kokonaisuuteen, jossa opitaan esimerkiksi itsestä huolehtimista, kulttuurista osaamista sekä osallistumista ja vaikuttamista. (Kuusamon kaupunki, 2019, ss. 9–10, 18–22) Tässä opinnäyteyössä tarkastelen Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueita (Kuva 1), joihin on yhdistettynä luontopedagoginen näkemys.

Kuva 1 Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueet (2019).

2.4.1 Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn oppimisen alueeseen kuuluvat liikunta, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus. Sen avulla luodaan hyvä pohja lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille. Lasta rohkaistaan liikkumaan aktiivisesti sekä kannustetaan ulkoiluun. Liikunta ei ole vain sääntöleikkejä ja palloilulajeja vaan lapsen fyysistä aktiivisuutta ja kuormittumista on tärkeä lisätä eri tavoin. Leikkiminen ja perustaitojen harjoittelu, kuten tasapaino ja juokseminen, ovat tärkeitä lapsen kehityksen kannalta. Ruokakasvatuksella pyritään luomaan lapselle myönteinen suhtautuminen ruokaan sekä tukea monipuolisen ravitsemuksen merkitystä. Tärkeää on maisteleminen ja yhdessä tekeminen, kuten marjojen poimiminen ja leipominen. Terveyttä ja turvallisuutta tuetaan kehittämällä lapsen perustaitoja huolehtia esimerkiksi omasta hygienista ja liikkua lähiympäristössä. (Kuusamon kaupunki, 2019, ss. 32–34)

Lapsen kehityksen kannalta on merkittävää, että lapsi liikkuu päivittäin tarvittavan määrän. Liikkuminen varhaiskasvatuksessa on jokaisen lapsen oikeus. Erilaiset ympäristöt haastavat ja hauskuuttavat lasta. Lapsen motorisia perustaitoja ovat muun muassa kävely, juoksu,

hyppääminen ja heittäminen. Itsenäisesti liikkua lapsi kokeilee, testailee, tutkii ja vertailee sekä tekee johtopäätöksiä. (Pönkkö & Sääkslahti, 2020, ss. 136–137)

Metsässä lapsi pääsee liikkumaan niin paljon kuin haluaa. Lapsen keho pyytää liikettä ja haluaa pysyä aktiivisena. Lapsen kehitykselle olennaista on se, että keho tahtoo hyppiä, kiivetä, tasapainoilla, roikkua, kääntää ja vääntää sekä välillä levätä. Mikään metsässä ei ole valmiiksi mitoitettua ja lapsen varmuus sekä osaaminen lisääntyvät liikkumisen myötä. (Suomen Latu ry, 2017, s. 10) Erilaisissa luontokohteissa, jossa maasto on epätasaista ja haastaa lapsen liikkumaan toteuttaa suosituksia kuin itsestään (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, ss. 91–92).

2.4.2 Kielten rikas maailma

Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lapsen kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelma (2019, ss. 21–22) on määritellyt, että kieli on lapselle oppimisen kohde sekä väline. Sen avulla lapsi pystyy ilmaisemaan asioita sekä toimimaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kielen avulla lapsi oppii ilmaisemaan itseään ja pystyy hankkimaan tietoa.

Kielten rikas maailma ei ole vain oman kielen oppimista ja puhumaan opettelua. Se on vuorovaikutusta sekä kokemusta kuulluksi tulemisesta. Lähiympäristön havainnoinnilla pystytään tukemaan lapsen kielitietoisuuden kehittymistä ja lisätä sanavarastoa. Kielen ymmärtämisen taidot pitävät sisällään kielellisen mallintamisen ja sanallistamisen, jonka tukena käytetään tarkkaa kieltä, selkeää puhemallia ja apuvälineitä, kuten kuvia ja esineitä. (Kuusamon kaupunki, 2019, s. 23) Samalla, kun lapsi oppii leikkimään, on hänen omaksuttava erilaisia vuorovaikutuksen taitoja. Luonnossa leikkiminen vaatii sosiaalisia ja kielellisiä taitoja ja samalla kehittää näitä osaamisen alueita. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 94)

2.4.3 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lapsia on tärkeä ohjata tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Tutkin ja toimin ympäristössäni osioon kuuluu matemaattinen ajattelu, ympäristökasvatus sekä teknologiakasvatus. Oppimiseen liittyvät hyvin vahvasti omat havainnot, itse koetut kokemukset ja elämykset. (Kuusamon kaupunki, 2019, s. 29) Kokeilun, tutkimuksen ja ongelmien ratkaisut lisäävät lapsille luovuuden ja ymmärtämisen iloa. Luonnontieteellisiä ja matemaattisia taitoja voidaan harjoitella kaiken ikäisinä. Luonto ja muut ympäristöt ovat täynnä matematiikkaa ja luonnontieteitä, jotka motivoivat erityisesti luonnossa leikkimiseen ja havaintojen tekemiseen. (Parikka-Nihti, 2014, s. 89)

Matemaattinen ajattelu mahdollistaa oivaltamista, ongelman ratkaisua ja oppimisen iloa. Aiheisiin tutustutaan leikinomaisin keinoin, jossa lasta innostetaan havainnoimaan lukumääriä, mittaamista ja tutkimaan muotoja. (Kuusamon kaupunki, 2019, s. 30) Luonnossa muodot eivät aina ole tarkasti mitattuja, mutta niitä vertailemalla opitaan ilmiöitä ja asioiden suhteellisuutta. Esimerkiksi käpyjen luokittelussa lapsi oppii eroja kuusen ja männyn kävyissä sekä syödyistä kävyistä eri lajien syömät kävyt. (Parikka-Nihti, 2014, ss. 89–90)

2.4.4 Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatus on kodin ulkopuolinen elinpiiri. Varhaiskasvatus muokkaa toimintamalleja, arvoja, katsomusta ja perinteitä. Tavoitteena on lisätä lasten tietoisuutta ja valmiuksia toimia monimuotoisessa yhteisössä. Tätä lähestytään Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta eettisen ajattelun ja katsomuksen, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. (Kuusamon kaupunki, 2019, s. 27)

Eettistä ajattelua harjoitellaan pohtimalla lasten kanssa ilmeneviä eettisiä kysymyksiä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ystävyys, oikean ja väärän ymmärtäminen tai pelon, surun ja ilon tunteet. Katsomuskasvatusta voidaan tarkastella esimerkiksi uskonnon ja kirkollisten juhlien sekä vierailujen avulla. Lähiyhteisön tarkastelulla lisätään lapsen kiinnostusta historiaan sekä sitä miten voimme vaikuttaa tulevaisuuden rakentamiseen. Mediakasvatuksen tarkoituksena on lisätä lapsen valmiuksia ilmaista itseään yhteisössä sekä

toimia aktiivisesti yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja median tuottamiseen. (Kuusamon kaupunki, 2019, ss. 27–28)

Yhteisössä toimiminen vaatii sosiaalisia taitoja sekä tunteiden ja käyttäytymisen säätelyä. Taidot kehittyvät toisten ihmisten kanssa sekä opettelemalla kykyä ymmärtää toista ihmistä. Eettisen ajattelun kannalta luonnon hyvä puoli leikkiympäristönä on se, että se on tasa-arvoinen kaikille. Ympäristöt vaikuttavat sosiaalisten suhteiden luomiseen, lasten vuorovaikutukseen sekä kokemukseen itsestä osana lapsiryhmää. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, ss. 94–95)

2.4.5 Ilmaisun monet muodot

Lapselle tulee taata varhaiskasvatuksessa musiikillisen, sanallisen, kuvallisen ja kehollisen ilmaisun mahdollisuus. Varhaiskasvatuksessa tutustutaan eri taiteen aloihin ja kulttuuriperintöön. Lapsen ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapsi pääsee tutkimaan, tulkitsemaan ja luomaan merkityksiä. Ilmaisua tarjoaa lapselle keinoja kokea ja hahmottaa ympäristöään. Oppimisympäristöjä laajentamalla kulttuuritarjontaa hyödyntäen lapsi voi oppia moniaistisia työtapoja. (Kuusamon kaupunki, 2019, ss. 24–25)

Luontopedagogisessa kasvatuksessa hyödynnetään paljon erilaisia oppimisympäristöjä. Lapsi kerää tietoa ympäristöstään kehollisesti. Oppiminen tapahtuu, kun elämys muunnetaan sanallisiksi ja kuvallisiksi käsitteiksi. Tuntoaisti ja koskettelu on lapsen ensimmäinen keino tutustua maailmaan. Ympäristö toimii kerronnan ja tulkinnan kohteena. Oppimisen ulkopuolella lapsille merkityksellistä ovat tilanteet, kuten puiden kerääminen, eväiden kaivaminen, itsekseen oleminen ja makkaran paisto. Ulkopuoliset oppimisympäristöt ja yhteisöt tukevat kehollista oppimista ja kehollisen tiedon havainnointia. (Granö & Niinistö, 2018, ss. 188–193)

Taidekasvatusta ajateltaessa luontopedagogisesti on tärkeää huomioida moraaliset arvot, ympäristöstävälliset asenteet, vastuullisuus ja myönteiset tunnekokemukset luonnossa. Taiteellisen työskentelyn välineinä voidaan käyttää kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Ympäristötaide metsäluonnossa mahdollistaa kasvatuksen monista eri näkökulmista, kuten

sosiaalinen vuorovaikutus, yhteistyötaidot, luovuus ja ongelmanratkaisukyky. (Huhmarniemi, 2018, ss. 120,129)

2.5 Luonto oppimisympäristönä

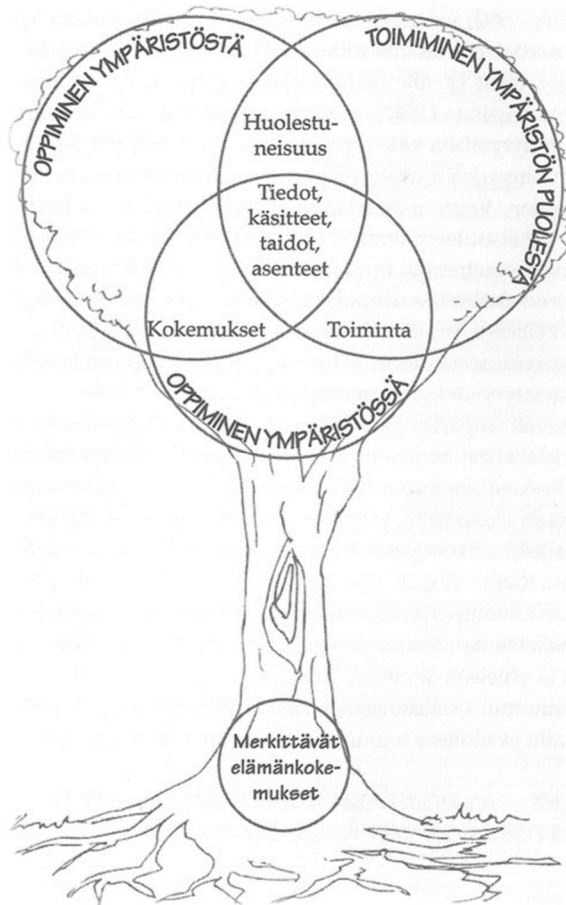
Retket ja seikkailu monimuotoisessa luontoympäristössä valmistaa lapsen vaativampiin taitoihin ja tehtäviin, joihin voidaan integroida esimerkiksi äidinkieltä tai matematiikkaa. Epätasaisessa maastossa liikkuminen kehittää lapsen tasapainoa ja kehonhallintaa. Talvi tarjoaa myös monenlaisia mahdollisuuksia, joita muina vuoden aikoina ei voi toteuttaa. Lapsi oppii lisää erilaisilla alustoilla ja välineillä liikkumista lumella ja jäällä. (Pönkkö & Sääkslahti, 2020, s. 141)

Lapsen ja ympäristön välinen vuorovaikutus on aktiivista. Lapsi tutkii ympäristöään aisteillaan ja kehollaan sekä muokkaa sitä tarpeidensa mukaan samalla, kun hän leikkii ja liikkuu. Liikkuminen pihalla ja sen lähiympäristössä muodostaa tärkeän osan lapsen päivittäisestä aktiivisuudesta. (Pönkkö & Sääkslahti, 2020, s. 147) Case Forest–pedagogiikka nostaa esiin ongelmalähtöisen prosessin, jossa on tutkimuskysymys. Tutkimuskysymykseen lähdetään etsimään vastausta lapsilähtöisesti tutkimalla: ”Miksi jotakin tapahtuu, mistä ilmiö johtuu tai mistä se on tullut?” (Parikka-Nihti, 2011, ss. 52–53)

Palmerin mallissa (Kuva 2, s. 12) ”oppiminen ympäristöstä” kuvaa empiiristä ympäristön tutkimista ja tiedon hankkimista (Raittila, 2020, s. 218). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, ss. 46–47) ympäristökasvatus sisältyy lähinnä tutkin ja toimin ympäristössäni kokonaisuuteen, jossa lasta kannustetaan toimimaan ympäristössä sekä tulkitsemaan sen ilmiöitä. Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa luontosuhdetta, luonnon tuntemusta sekä ympäristöherkkyyttä (Raittila, 2020, s. 218).

Kuva 2. Palmerin (1998) puumalli. Käännös Cantell (Ympäristökasvatuksen käsikirja, 2004 s. 68)

”Oppiminen ympäristössä” keskitytään siihen, että varhaislapsuuden aikana tapahtuva oppiminen kantaa ympäristövastuullista kehittymistä. Ympäristöinä toimii sekä rakennettu ympäristö, että luontoympäristöt. Kolmas kokonaisuus on ”toimiminen ympäristön puolesta”. Varhaiskasvatuksen mittakaavassa tämä tarkoittaa kestävä elämän tavan omaksumista osaksi arkea. (Raittila, 2020, s. 220; kts. Cantell, 2004)

2.6 Tutkiva oppiminen osana luontopedagogiikkaa

Lapsen taito ihmetellä, tutkia ja kysellä tulee luonnostaan. Kysyminen on lasten keino hankkia tietoa. Aikuisten tapa suhtautua lapsen kysymyksiin ja selityksiin viestii lapselle kysymisen merkityksestä. Kysyminen ja selitysten etsiminen on tärkeä osa lapsen älyllisten toimintojen kehityksessä. Aikuisen on hyvä kommunikoida lapsen kanssa ja esittää lapselta itseltään vastavuoroisia kysymyksiä. Sen avulla voidaan selvittää, miten lapsi jäsentää ja

ymmärtää havaintonsa ja luo selitykset niille. (Lipponen, 2020, s.29) Luonnossa riittää paljon ihmeteltävää, tutkittavaa ja sen myötä kyseltävää. Kysymiseen ja tutkimiseen sekä ratkaisujen etsimiseen kannattaa rohkaista lapsia jo varhaisiästä asti. Lipponen (2020, s. 31) toteaa, että ”tutkiva oppiminen on pedagoginen malli, jossa perusajatuksena on tutkivaote erilaisiin imiöihin.”

Tutkiva oppiminen on prosessi. Tutkimusprosessin alkusysäyksenä toimii kysymys, tiedon puute, uteliaisuus tai aiemman tiedon riittämättömyys. Erilaisin menetelmin haetaan uutta tietoa ja ymmärrystä tutkittavaan ilmiöön. Tavoitteena on, että tutkivasta tavasta toimia tulee lapselle luontainen tapa toimia ja etsiä uutta tietoa. Kaikki alkaa ihmettelystä ja kysymyksen muodostumisesta, esimerkiksi ”miksi kasvit tarvitsevat valoa?” Tärkeää on myös selittää ilmiöt, koska oppiminen on tutkimusprosessin kannalta merkityksellinen. (Lipponen, 2020, ss. 32–33)

Luonnosta löytyy paljon tutkittavaa ja ihmeteltävää. Aiheet voivat tulla lapsilta itseltään lapsilähtöisesti tai aikuisilta. Opinnäytetyössäni on muodostettu lähtökohtaisesti kiinnostavia aiheita luontokasvatusta ajatellen varhaiskasvatuksen vuosikelloon (Kuva 3, s. 29; kts. Liite 4). Sen avulla luodaan pedagoginen painotus lapselle tutkia vuoden ajoista riippuen esimerkiksi eläimiä, kasveja, avaruutta, tuulta, vuodenaikoja tai veden kiertokulkua.

3 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda yksityisen varhaiskasvatuksen yksikköön luontopedagoginen vuosikello sekä materiaaleja sen hyödyntämiseen varhaiskasvattajille. Opinnäytetyöhön kuului haastattelun avulla toteutettu pienoistutkimus, jonka pohjalta selvitin näkemyksiä luontopedaogiikan laadukkaaseen toteuttamiseen.

Opinnäytetyön aihe perustuu omiin mielenkiinnon kohteisiin sekä tarpeeseen varhaiskasvatuksen kentällä. Monesti varhaiskasvatuksessa on aikaa suunnitella, mitä kansiona ja materiaaleja tarvitaan. On kuitenkin vaikea löytää työssä aikaa sen toteuttamiseen ja kokoamiseen. Tärkeää on kiinnittää erityistä huomiota luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja metsäretkiin osana oppimista. Olen havainnoinut, että metsäretkille ei

usein ole pedagogista suunnitelmallisuutta havaittavissa samalla tavalla kuin päiväkodilla toteutettuun toimintaan. Ehkä koetaan enemmänkin luontoa leikin ympäristönä, mutta ei havainnoida sen muita merkityksiä.

Luovaa työtettä vaadittiin vuosikellon ja materiaalien luomiseen, jotta niiden monipuolinen rakenne syntyisi. Samalla kaiken toiminnan pohjalla on vankka teoriapohja eri toimintojen merkityksistä ja tavoitteista. Vuosikelloon ja materiaaleihin on luotu rakenne, joka tukee johdonmukaista vuodenaikojä huomioivaa kasvatusta ja opetusta.

3.1 Opinnäytetyön tutkimuskysymys ja tavoitteet

Luonnossa toteutettava kasvatusta tulee olla yhtä laadukasta kuin päiväkodilla toteutettava varhaiskasvatusta, mutta mitä on laadukas varhaiskasvatusta. Laadukas varhaiskasvatusta tarjoaa ja turvaa monipuolisesti kasvua ja kehitystä sekä hyvinvointia ja oppimista ja mahdollistaa molempien vanhempien työssäkäynnin (Työläjäarvi, 2019). Opetushallituksen (2022) päivitettyssä versiossa varhaiskasvatustussuunnitelman perusteissa sekä vuoden 2018 versiossa luonto nähdään yhtenä oppimisympäristönä. Se tarjoaa lapsille kokemuksia, materiaaleja sekä monipuolisia mahdollisuuksia tutkimiseen.

Luonto oppimisympäristönä ja sen hyvinvointivaikutuksia on tutkittu paljon varsinkin koulussa ja esiopetuksessa (kts. Esim. Stjerna-Häkämies, 2015). Luontopedagogiikka sekä metsäryhmät ovat toivottavasti tulevaisuudessa kasvava osa varhaiskasvatusta. Tahdoin lähteä selvittämään varhaiskasvatuksen työntekijöiden ajatuksia siitä, miten he pystyvät toteuttamaan laadukasta luontopedagogista kasvatusta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykseksi muodostui seuraava.

”Miten varhaiskasvatuksen työntekijä toteuttaa laadukasta luontopedagogista kasvatusta?”

Varhaiskasvattajille suunnatussa haastattelussa (Liite 3) olen rajannut kysymykset sen mukaan, jotta haastattelun tuottama aineisto vastaisi mahdollisimman konkreettisesti tutkimuskysymykseen. Tavoitteena on kannustaa varhaiskasvattajia pohtimaan, millaista on

laadukas luontokasvatus sekä tarkastella, miten jokainen voisi toteuttaa ja edistää luonnon pedagogisesti merkittävää käyttöä. On tärkeää, että lapset saavat tasapuolisesti kaikki mahdollisuudet eri oppimisympäristöjen ja materiaalien käyttöön, ja tavoitteeni on tukea tämän toteutumista.

3.2 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyön tilaajana toimii Norlandia Päiväkodit Oy:n Luontopäiväkoti Otso. Norlandialla on luonto- ja liikuntapainotteisia päiväkotia ympäri Suomea. Norlandian Päiväkodit painottaa laajasti terveellisiä elämäntapoja, kestävästä kehitystä ja lapsen luontaisen uteliaisuuden ja tutkimisen vahvistamista. (Norlandia Päiväkodit Oy, n.d.-b)

Luontopäiväkoti on Kuusamon keskustassa sijaitseva tammikuussa vuonna 2019 avattu päiväkotia. Luontopäiväkodissa painotetaan lapsen oppimista luonnossa ja luonnolta. Metsät ovat osa oppimisympäristöjä. Keskitytään myös kierrätykseen, lajitteluun sekä materiaalien uusiokäyttöön. Luontopäiväkodissa pyritään positiivisten luontokokemusten lisäämiseen. Tärkeää on, että lapsen luontosuhde vahvistuu ja hän oppii ymmärtämään oman toiminnan vaikutuksia luontoon ja ympäristöön. (Norlandia Päiväkodit Oy, n.d.-a)

Norlandia Päiväkodit tekevät yhteistyötä Suomen Latu ry:n kanssa, joka tarjoaa varhaiskasvattajille Luonnossa kotonaan -koulutusta vuosittain. Sen ydinajatuksena on ulkoilmaelämän lisääminen ympäri vuoden. Toiminnassa korostetaan leikin ja liikkumisen sekä kiireettömän yhdessäolemisen ja tekemisen merkitystä. Toiminnan perustana on näkemys ainutlaatuisesta lapsesta, jonka osallisuus ja kestävä elämäntapa ovat ohjaavia arvoja arjessa. (Suomen Latu ry, 2017)

3.3 Opinnäytetyöprosessin raportointi

Tässä luvussa tulen tarkastelemaan käytettyjä tutkimusmenetelmiä esimerkiksi sekä aineiston analyysiin käytettyjä menetelmiä. Tutkimuskysymyksen pohjalta pohdin ensin, millaisella tutkimusmenetelmällä saan tarvittavia vastauksia ja kuinka näkökulmaa tulisi rajata sekä ketä haastatella. Tavoitteena oli toteuttaa laadullinen tutkimus, jolloin

tutkimuskysymykseen saadaan suora vastaus alan ammattilaisilta. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu vaihtoehtoista päädyin toteuttamaan teemahaastattelun, johon vastasi neljä varhaiskasvattajaa.

3.3.1 Käytetyt tutkimusmenetelmät

Aineisto kerätiin puolistrukturoidun haastattelun avulla. ”Tutkimushaastattelun tavoite on tuottaa tietoa ja aineistoa tutkimusongelmaan vastaamiseksi” (Hyvärinen ym, n.d.)

Haastattelut tallennettiin nauhoittamalla. Haastattelussa käytettiin kohdennettuja avoimia kysymyksiä varhaiskasvatuksen työntekijöille. Haastattelujen jälkeen ne litteroitiin kirjalliseen muotoon. Litteroidusta aineistosta tuotettiin laadullisen sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla kolme yläteemaa, jotka jaettiin useampaan alateemaan.

Puolistrukturoitu haastattelu syntyi ajatuksesta, että laadullisessa tutkimuksessa haastateltavan tulisi saada vastata omin sanoin. Siinä kysymykset laaditaan ennakkoon ja esitetään miltei samassa muodossa. Haastateltavan vastaamistapa on kuitenkin vapaa. Tarkkoja kysymyksiä ja ohjattua etenemistä kannattaa hyödyntää silloin, kun tavoitteena on saada esiin asiantuntijahaastattelun tapaan faktoja. (Hyvärinen ym, n.d.)

Puolistrukturoidusta haastattelusta on olemassa useita eri muotoja. Valitsin teemahaastattelun, koska se vastaa parhaiten haastatteluni tavoitteita. Teemahaastattelussa kysymyksiä ei esitetä välttämättä tarkassa muodossa, ja haastattelija on perehtynyt aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ennen haastattelutilannetta (Hyvärinen ym, n.d.).

Litteroinnissa voidaan olla kiinnostuneita puheen sisällöstä, jolloin litteroinnissa on tärkeää esittää kaikki asiat yksityiskohtaisesti, mutta puheen sisältämät takertelu ja tauot eivät ole keskeisiä. Litteraatiossa tulee myös ottaa huomioon haastattelun sosiaalinen vaikutus. On tärkeää kirjata myös haastattelijan esittämät kysymykset. Toisena vaihtoehtona voidaan olla kiinnostuneita vuorovaikutuksesta sosiaalisena osana haastattelua. Tällöin tulee litteraatioon kirjata pienimmätkin yksityiskohdat mahdollisimman tarkasti. (Kallio, n.d.) Tässä opinnäytetyössä olen kiinnostunut puheen sisällöstä ja litteroin aineiston tarkasti, mutta jätän tauot, takertelut ja muut epäolennaiset yksityiskohdat huomiotta kirjoittaessani.

Tutkijan on tehtävä myös tiettyjä rajauksia, jotta aineisto olisi mielekäs ja toteuttamiskelpoinen (Jokinen, n.d.). Opinnäytetyön hankittua aineistoa olen tutkinut kokemuskäkökulmasta. Kokemuskäkökulmassa tutkijaa kiinnostavat yksilön kokemukset ja niiden saama subjektiivinen merkitys (Jokinen, n.d.). Kokemuskäkökulman kautta olen kiinnostunut haastateltavien kokemuksista: kuinka he varhaiskasvattajina pystyvät tarjoamaan laadukasta luontopedagogista kasvatusta ja mikä on heidän näkemyksensä laadukkaasta luontopedagogisesta kasvatuksesta.

3.3.2 Hankitun aineiston analyysiteoriat

Opinnäytetyön aineistoa on analysoitu laadullisesti eli kvalitatiivisesti. Laadullisen tutkimuksen kohteena on lähtökohtaisesti empiiristä aineistoa, kuten haastatteluja tai keskusteluja. Laadullista tutkimusta ei myöskään muokata ensisijaisesti numeeriseen muotoon ja painotuta siihen, kuinka moni haastateltavista puhuu mistäkin asiasta. (Juhila, n.d.-a; kts. myös Juhila, n.d.-b) Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan jostain tietystä näkökulmasta.

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä analyysitapoja ovat koodaaminen, laadullinen sisällönanalyysi, teemoittelu, tyyppittely ja tapahtumakulun kuvaus. Käytin opinnäytetyössäni laadullista sisällönanalyysia ja teemoittelua. Laadullisessa sisällönanalyysissä keskitytään aiheisiin, teemoihin ja siihen, mistä asioista haastateltavat puhuvat. Sisällönanalyysi koodataan, jolloin aineistosta pystytään nostamaan sisällöllisiä elementtejä, kuten sanoja ja katkelmia haastateltavien puheista. Koodausta tehdään systemaattisesti eli etsitään samoja asioita jokaisesta tekstistä. Koodauksen jälkeen aineistoa aletaan analysoida eli tehdä johtopäätöksiä sekä avata kiinnostavia kohtia. (Vuori, n.d.)

Yhdessä laadullisen sisällönanalyysin kanssa käytin teemoittelua. Teemoittelu on analyysiväline, jossa tutkimuskysymyksen mukaan aineistoa jaetaan teemoihin. Teemoittelun alkukartoituksessa voidaan hyödyntää koodausta, diskurssianalyysi tai narratiivista analyysiä. Juhila muistuttaa, että teema-analyysi ei ole sama kuin teemahaastattelu. Teema-analyysin ero on siinä, etteivät tutkimusraportin analyysin teemat nouse suoraan haastattelun teemoista, vaan aineistosta nousevista teemoista. (Juhila, n.d.-c)

Laadullisen sisällönanalyysin ja koodauksen jälkeen poimin aineistosta esiin nousevia pääteemoja sekä niiden alle lukeutuvia alateemoja, joista muodostin kuviot. Seuraavassa luvussa esittelen analyysien tuloksia ja vertailemaan niitä aikaisempien tutkimusten tuloksiin.

4 Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset

Haastattelin neljää varhaiskasvatuksen työntekijää pienoistutkimuksessa. Tutkimuksessa selvitin varhaiskasvattajien näkemyksiä laadukkaan luontopedagogiikan toteuttamisesta. Tutkimuskysymyksenä oli: miten varhaiskasvatuksen työntekijä toteuttaa laadukasta luontopedagogista kasvatusta? Haastattelussa (liite 3) kysyin varhaiskasvattajilta, kuinka he tällä hetkellä hyödyntävät luontoa viikottain, kuinka varhaiskasvatuksen työntekijä tarjoaa ryhmälleen laadukasta luontopedagogista kasvatusta sekä mitä laadukkaan luontopedagogisen kasvatuksen tarjoaminen edellyttää varhaiskasvattajilta. Analyysin pohjalta kokosin kolme yläteemaa, joita tarkastelen tässä luvussa.

4.1 Aikaisempia tutkimuksia

Minttu Matti (2015, ss. 3, 47–48) selvitti pro gradu tutkielmassaan Lastentarhaopettajien näkemyksiä lasten luontokuvasta ja luontokuvan tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkielmassa selvitettiin näkemyksiä siitä, miten lastentarhaopettajat näkevät alle kouluikäisen lapsen luontokuvan sekä miten lasten luontokuvan syntymistä ja kehittymistä pyritään tukemaan varhaiskasvatuksessa? Matin tutkielman mukaan lasten luontokuva näkyi muun muassa tietoina ja taitoina luonnossa. Tiedot ja taidot ovat muun muassa eläinten ja kasvilajien nimeämistä. Matti kuitenkin korostaa, että eroja on lasten välillä heidän kiinnostuksensa mukaan. Lisäksi lapsen luontokuva näkyi esimerkiksi kiinnostuksena luonnosta ja luonnon tuntemuksena.

Sanna Korhonen ja Satu Vuorenmaa (2016) loivat opinnäytetyönä 100 askelta luontoon ideakansion varhaiskasvatukseen. Sen tarkoituksena on antaa ideoita varhaiskasvattajille ympäristökasvatuksen toteuttamiseen. Tavoitteena oli pitkällä aikavälillä auttaa lasten kanssa luontoon lähtemistä ja sitä kautta luontosuhteen syntymistä.

Sanna Leskinen ja Sari Vaihemäki (2013) tutkivat opinnäytetyössään, miten varhaiskasvattajat saadaan hyödyntämään luontoa monipuolisesti pedagogisena oppimisympäristönä sekä sitä hyödyttäisikö valmiiksi luotu materiaali, jossa on huomioitu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Sittemmin toki perusteita on päivitetty, mutta luonnon roolia ei edelleenkään kaikkialla nähdä merkittävänä. Leskisen ja Vaihemäen selvitys osoitti, että varhaiskasvattajat saivat korteista itselleen aktiivisessa käytössä olevan materiaalin. Tutkittavat myös havahtuivat siihen, että metsässä toteutettu toiminta voi olla pedagogisesti suunniteltua sekä siihen, että lapset osallistuivat aktiivisemmin toimintaan metsässä. Suunniteltu toiminta vaikutti lapsen toimintatapoihin ja aktivoi helpommin lapsia keskittymään ja kuuntelemaan. Leskisen ja Vaihemäen luomat toimintakortit kaiken kaikkiaan helpottivat toiminnan suunnittelua. (Leskinen & Vaihemäki, 2013)

Tanja Rantanen (2021) loi varhaiskasvatuksen opettajille suunnatun luontopedagogisen materiaalipankin, jonka tavoitteena oli kannustaa varhaiskasvatuksen opettajia käyttämään rohkeasti luontopedagogiikkaa työssä. Valmiin ja helposti tavoitettavissa olevan materiaalipankin nähtiin olevan hyödyllinen kiireisen ja hektisen arjen keskellä toiminnan toteutumisessa.

4.2 Luontopedagogisen toiminnan sisältö

Luontopäiväkodin arki ei koostu pelkästään metsässä olemisesta. Arjen lomassa opetellaan kierrättämistä, luonnon monimuotoisuutta ja vastuullista toimimista. Ensimmäinen teema koostui luontopäiväkodin toiminnan sisällöstä. Millaista luontopedagogista toimintaa varhaiskasvatuksen työntekijät järjestävät lapsille viikottain (taulukko 1). Toiminnan sisältö muodostuu viidestä teemasta, jotka nousivat esiin aineistoa analysoitaessa: retket, ulkoilu, toimintatuokiot, luontoteemat ja arjen touhut.

Taulukko 1. Luontopedagogisen toiminnan sisältö.

Luontopedagogisen toiminnan sisältö	Ilmaisut lauseessa
Retket	<p>Käydään retkillä Mennä lähimetsään Pitkät retket Eväsretki siellä luonnossa Hyödynnetään lähimetsiä ja vähän kauempaakin Tuodaan luontoa retkien muodossa Retket kolme kertaa viikossa Lähiympäristössä pystytty vaunuilemaan Talvella enemmän käyty semmosia kävelyretkiä</p>
Ulkoilu	<p>Päivittäin käydään ulkona Toiminta siellä ulkonakin Ulkoillaan tosi paljon omalla pihalla Hyödynnetään omaa pihaa Ulkoillaan aamu- ja iltapäivällä vähintään kaksi-kolme tuntia. Säällä kuin säällä ulkoillaan</p>
Toimintatuokiot	<p>Materiaaleja luonnosta voi hyödyntää opetuksessa ja leikeissä Tuokioita grillikodassa Hyödynnetään luonnonmateriaaleja Toimintahetki metsässä ja sitä ennen vapaata leikkiä Majojen rakentaminen Metsässä kaikki toimintahetket Askarteluissa käytetään luonnon materiaaleja Pyhäkoulut ja kaikki tapahtumat ja talohetket ulkona</p>
Luontoteemat	<p>Teemaviikolla voidaan ottaa päivittäin tai yhtenä päivänä aiheeseen liittyvää Huoioida erilaisia mitä on, vaikkapa hävikkiviikko Sitten on teemapäiviä Teemapäivät on kalenteroitu</p>
Arjen touhut	<p>Arjen touhuissa pyritään tuomaan jollakin tapaa luonto Luontoa voi tuoda päiväkotiin Päivittäin kierrätetään Ruokahävikin seuraaminen päivittäin</p>

Retket, eväsretket ja pitkäretket ilmenivät ensimmäisenä kolmelta vastaajalta. Retket nähtiin konkreettisena luonnon hyödyntämisenä varhaiskasvatuksessa. Retkille lähtemisessä koettiin kuitenkin haasteita varsinkin talviaikaan. Päiväkodissa nuorimmat lapset ovat noin yhdeksän kuukauden ikäisiä eivätkä kaikki kävele. Pienempien kanssa haasteena oli nimenomaan talvisin metsään meneminen rattaiden työntämisen ja pienten lasten

liikkumisen takia. Ryhmät tekevät erilaisia retkiä kuitenkin viikoittain lähiympäristöön. Sen lisäksi vastaajat kertoivat lähimetsien hyödyntämisestä. Lähellä sijaitsee pieniä metsäalueita, joita he hyödyntävät aktiivisesti toiminnan toteuttamisessa.

Yksi vastaajista kertoi viikottaisista luonnon hyödyntämisestä seuraavasti, mikä kiteyttää mielestäni hyvin toiminnan ytimen.

Lähimettässä retkillä ja sitten, että tavoitteena varsinkin isompien kanssa ois kolme retkeä viikossa joista yks ois semmonen pitkä retki, jossa lapsillakin on tekemistä, että sinne päästään. Se ois sitten eväsretki, et me saatas nauttia niistä eväistä siellä luonnossa ja luonnon keskellä ja tosiaan, että kun ollaan siellä mettäretkillä niin hyödynnetään siellä olevia materiaaleja. Toisinaan saatetaan ottaa joskus jottain, vaikka dinosauruksia mukkaan ja rakennetaan sille jottain majoja tai muuta. Mutta pääsääntöisesti tehään niin, että jos meillä on toimintahetki siellä metsässä ni ennen sitä on aina vapaata leikkiä mahdollisimman paljon, että lapset saa ite tehä majoja tai rakentaa pesiä tikku-ukoille tai ihan niinkö mitä vaan.

Useampikin vastaaja kertoi, kuinka he rikastuttavat metsäretkiä ja siirtävät ohjatun toiminnan suoraan luontoon joko hyödyntämällä luontoa itseään tai ottamalla jotain mukaan luonnossa olemisen rikastuttamiseksi.

Teemoissa esille nostetuiden toimintatuokioiden sisällöt vaihtelevat viikoittain, mutta mahdollisimman paljon kasvattajat pyrkivät tuomaan toimintaan luonnon materiaaleja mukaan opetukseen, leikkeihin ja askarteluihin: ”Käytetään paljon luonnon materiaaleja, tutustutaan, kokeillaan, tehään ja tutkitaan että mikä tämä on, mistä me vaikka tehään tai mitä me luonnon materiaaleista voijaankaan tehä.”

Teemat ja teemapäivät puolestaan vaikuttavat paljon myös toiminnan sisältöön. Tärkeäksi nähtiin esimerkiksi se, että teemapäivät ja -viikot oli kalenteroitu ja ennakoitavissa. Sen nähtiin yhtenäistävän toiminnan sisältöä. Eräs kasvattaja kuitenkin huomautti, että teemaviikkoon esimerkiksi ei ole välttämätöntä osallistua kaikkina päivinä eli viikot eivät ole kahlitsevia toiminnan suunnittelussa.

Osaksi arkea luontopedagoginen toiminta pyrittiin tuomaan jokapäiväisenä toimintana. Ulkoilua tuli kaikilla päivittäin runsaasti ja pihan oma luontoympäristö ja grillikota nähtiin osana toiminnan rikastuttamisessa. Jokapäiväisessä toiminnassa ilmeni ulkoilun lisäksi muun muassa kierrättämisen ja hävikin periaatteet. Tärkeänä arjen tavoitteena nähtiin luonnon tuominen lähelle lasta.

Yritetään tuua se luonto sen lapsen lähelle ja osaksi siihen arkeen.

Käytetään aisteja, tuoksumellaan, mikä täällä tuoksuu, tuoksuko täällä?

Kuuluuko ääniä? Että se on vaan sitä, et mennään sinne metään ja tutkitaan omilla aisteilla että mitä siellä on.

4.3 Luontopedagogisen toiminnan toteutumisen edellytykset

Luontopedagogisen toiminnan toteutumisen edellytyksiä (taulukko 2 s. 24) käsitellään suunnitelmallisuuden, palaverien ja osallistumisen kannalta, koska ne nousivat keskeisimmiksi teemoiksi aineistoa käsiteltäessä. Se, mitä laadukkaan luontopedagogisen toiminta käytännössä vaatii nähtiin haastavampana vastata. Tähän ei enää riitäkään se, että ollaan vain luonnossa. Laadukas luontopedagoginen toiminta edellyttää vastaajien mukaan suunnitelmallisuutta. Kaikki vastaajat kertoivat tärkeäksi osaksi suunnitelmallisuuden ja sen, ettei kaikki toiminta luonnossakaan olisi ”täysin hatusta vetäistyä”, mutta tarkoin tulee kuunnella lapsen havaintoja ja mielenkiinnon kohteita. Vastaajat pohtivat yös sitä, miten pystyttäisiin hyödyntämään luontoa eri toiminnoissa sekä miten normaalisti sisällä tehtävät toiminnat voisi toteuttaa ulkona.

Sen ei tarvii olla mitään semmosta speaktaakkelia, että hirveesti toimintaa vaan se on niinkö pienillekin tärkeää, että mennä sinne, mitä täältä löytyy.

Toiminnan suunnittelu vaatii tarkkaa oman tiimin sekä eri tiimien välistä yhteistyötä. Varhaiskasvattajat kertoivat säännöllisistä tiimi- ja talopalavereista, joissa suunnitellaan toiminnan sisältöä. Tiimeihin kuuluu yksi opettaja sekä kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, jotka yhdessä vastaavat toiminnan suunnittelusta.

Toki tiimipalaverit viikottain, ja talopalavereissa päätettäis ne tulevat tapahtumat yhdessä, ja sitten niinku ne toimintatuokiot tiimissä viikottain ja tietenkin koulutukset, luontoon liittyvät koulutukset.

Tärkeää on myös itse osallistuminen. Toiminnan tulee olla sellaista, joka tukee lasten osallistumista siihen ja asettumista lasten tasolle. Sen lisäksi on tärkeää osallistua järjestettyyn toimintaan. Yhden haastateltavan mainitsemat talohetket ovat esimerkiksi tällaisia ennalta järjestettyjä tapahtumia. Järjestyt tapahtumat voivat olla esimerkiksi kansalliset ja kansainväliset teemapäivien ja -viikkojen mukaan päiväkodilla yhteisesti toteutettua tai ulkopuolisen toimijan järjestämää toimintaa. Monet niistä liittyvät jollain tavalla luontoon ja ympäristöön.

Suunnitelmallisuus, on viikko-/kuukausisuunnitelmat. Sä oot niinku suunnitellu sen ihan konkreettisesti jotenki, et mitä tehään ettei oo aina extemporee juttu -- Se, että se näkyy siellä sun suunnitelmissa sitten, ja jos on jotain luontotapahtumia, osallistutaan niihin.

Taulukko 2. Luontopedagogisen toiminnan toteutumisen edellytykset

Luontopedagogisen toiminnan toteutumisen edellytykset	Ilmaisut lauseessa
Suunnitelmallisuus	Suunnitellut mitä tehdään On viikko- ja kuukausisuunnitelmat Ei ole aina extempore juttuja Pakkohan suunnitella jos ottaa mukaan, vaikka pelin Miten voidaan hyödyntää luontoa, sitä me suunnitellaan Ei aina hatusta vetämistä Ne ois kalenteroitu johonkin Kun on suunnitellut toimintaa, niin mieltä voiko toteuttaa ulkona
Palaverit	Tiimipalaverit viikoittain Talopalavereissa päätetään ne tulevat tapahtumat yhdessä Toimintatuokiot tiimissä viikoittain

Osallistuminen	Osallistutaan luontotapahtumiin Osallistutaan niihin ja tehdään niitä juttuja lasten kanssa
----------------	--

4.4 Luontopedagogisen toiminnan edellytykset kasvattajalta

Kolmas esiin noussut teema oli luontopedagogisen toiminnan edellytykset kasvattajalta (taulukko 3 s. 26). Mitä laadukkaan luontopedagogisen kasvatuksen tarjoaminen vaatii varhaiskasvattajalta? Tähän koettiin selkeänä enemmistönä olevan kasvattajan oma innostus ja kiinnostus luontoa kohtaan. Kaikki haastatteluun osallistuneet varhaiskasvattajat mainitsivat, että kasvattajalla on pakko itsellään olla aitoa kiinnostusta alaa kohtaan. Luonnossa liikkumisen tulee olla lähellä sydäntä ja olla osaltaan automaatio luontopedagogiikassa. Eduksi nähtiin se, että kasvattaja viihtyy myös vapaa-ajallaan luonnossa sekä hyödyntää sen mahdollisuuksia vapaa-ajalla.

Sen pitää olla oikeesti lähellä sydäntä se luonnossa liikkuminen ja luonnon mukaan ottaminen.

Tärkeänä nähtiin myös se, että kasvattaja on halukas keräämään erilaisia materiaaleja. Materiaaleista puhuttiin sekä opetusmateriaalina sekä luonnon materiaalina. Tärkeää oli kuitenkin, että sitä kerättiin. Osa haastateltavista kertoi, etteivät kaikki välttämättä osaa tai ole halukkaita keräämään materiaaleja esimerkiksi vapaa-ajalla, ja tämän vuoksi kansioiden ja valmiita materiaaleja pidettiin tärkeänä. Kierrätys- ja luonnon materiaaleja toivottiin kerättävän joko vapaa-ajalla tai yhdessä lasten kanssa retkiltä. Materiaalien olemassa olo on tärkeää lasten laadukkaalle toiminnalle, jotta luontoa ja luonnon teemoja pystytään hyödyntämään laajasti. Aineistossa nousi esiin myös se, kun varhaiskasvattaja on itse innostunut ja kiinnostunut luonnosta, tulee hänen tuomat opit automaattisemmin ja luontevammin myös lapsille.

Semmonen oma into ja kiinnostus niinku hoitajalla tähän hommaan, että niinku on aidosti kiinnostunut luonnosta ni sitten se tulee luontevasti myös lapsille

sitten varmasti opetettua ja huomaamatta saattakin tulla herkemmin se niinku tieto luonnosta ja luonnon eri vaiheista.

Vastaajien mielestä tärkeää on hankkia monipuolista tietoa. Sitä voi saada koulutuksien kautta, havainnoimalla lapsia ja hankkimalla tietoa tärkeistä luontoon liittyvistä asioista, kuten kasveista, marjoista ja eläimistä. Kasvattajalle on tärkeää, että on itse tietoinen siitä mitä opettaa lapsille. Tietoa voi hankkia oman kokemuksen kautta, vapaa-ajalla tai esimerkiksi toimintaa suunniteltaessa. Mykrän (2021 s. 64, 66) mukaan työntekijän negatiivinen kokemus luonnosta saattaa vaikuttaa työn tulokseen, kun taas toiset kokevat, etteivät heidän tiedonsa ja taitonsa luonnosta riitä. Esteitä luontoon lähtemiselle Mykrän mukaan saattaa olla esimerkiksi henkilöstön kuormittuminen. Vastakohtana tälle toimii kuitenkin toiminnan motiivi – Se miksi asioita tehdään: halusta opettaa lapsille.

Kasvattaja hankkii riittävästi tietoa niistä päivistä tai luontojuttuista tai haluaa kerätä materiaalia ja vinkkejä. Kanssa vaaditaan kasvattajan se oma asenne ja sitten et on ite tietonen siitä mitä sä opetat lapsille.

Pelkkä tiedon hankkiminen ei riitä, vaan aineistosta poimin tiedon jakamisen.

Varhaiskasvattajat kertoivat monia tapoja tiedon jakamiseen. Käytännönläheisin tapa on kokeilla ja tehdä erilaisia asioita sekä tutkia luontoa yhdessä lapsen kanssa. Kaikessa toiminnassa kerrotaan lapselle omaa osaamista ja vastataan lasten kysymyksiin. Tietoa voidaan jakaa tutustumalla luontoon kuvien avulla, asettumalla lasten tasolle toimimaan ja käytetämällä aisteja. Niiden avulla lapsilta nousee esiin aitoa kiinnostusta ja mahdollisia kysymyksiä, mikä antaa mahdollisuuksia jakaa kasvattajan tietoa.

Tunnustellaan ja katotaan ja tutkitaan, ja just siinäkin et, jos joku lapsi löytää jonkun vaikka leppäkertun ni että hei onpa ihana ja mennään tutkimaan yhdessä ja katotaan mitä sieltä löytyy.

Taulukko 3: Luontopedagogisen toiminnan edellytykset kasvattajalta

Luontopedagogisen toiminnan edellytykset kasvattajalta	Ilmaisut lauseissa
Kerätä materiaaleja	Kerätään materiaaleja askarteluun Kerätä vapaa-ajalla materiaaleja Kierrättäminen sillä tavalla, että säästetään juttuja, joista voidaan askarrella Sitten olisi niitä kansioita, mistä katsoa Koulutusmateriaaleista on ottanut itselle käyttöön
Hankkia tietoa	Havainnoida lasten kanssa Tietenkin kaikki luontoon liittyvät koulutukset Hankkii riittävästi tietoa niistä päivittäisistä luontojutuista Halua kerätä materiaalia ja vinkkejä On itse tietoinen mitä opettaa lapsille Etsiä vapaa-ajalla tietoa
Jakaa tietoa	Tutustutaan, kokeillaan, tehdään ja tutkitaan luonnon materiaaleja Luontevasti lapsille opetettua tietoa luonnosta Kerrotaan omaa osaamista mitä tiedetään Halua tuoda tietoa eteenpäin lapsille Tutustutaan luontoon kuvien avulla Asetutaan lasten tasolle Käytetään aisteja
Kiinnostus	Aidosti kiinnostunut luonnosta Itsellä kiinnostusta siihen Tykkää luonnosta Oma into Haluaa viedä ja tutustuttaa lapset metsään Viihtyy luonnossa Sen pitää olla lähellä sydäntä Oma puhe ja asenne välittyy lapsiin Itse arvostaa luontoa Tietynlaista asennetta, että jaksat lähteä luontoon

4.5 Johtopäätökset

Tarkasteltaessa tuloksia ja verratessa niitä aiempiin tutkimustuloksiin voidaan huomata yhtäläisyyksiä etenkin Minttu Matin (2015) toteuttamassa tutkimuksessa. Sen tuloksia lähdin vertailemaan näissä johtopäätöksissä. Analyysiä verrattaessa tutkimuskysymykseen, voidaan huomata, että selkeästi toiminnan sisällöllä on merkitystä. Varhaiskasvatuksen työntekijä voi tarjota laadukasta luontopedagogista kasvatusta sisällyttämällä luonnon kattavasti toimintaan ja arkeen. Ulkoilua tulee lapsille päivittäin valtavasti. He oppivat hyödyntämään luonnon materiaaleja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta. Ilo kasvaa ulkona käsikirjan luojat (Fågel, ym. 2021) kertovat hyvän näkemyksen pedagogisen sisällön

toteuttamiseen luonnossa. Jussila ja Myllyniemi (2021 s. 18) toteavat, että luonnossa voi oppia lähes kaiken mitä sisälläkin, mutta sisällä ei voi oppia kaikkea mitä luonto tarjoaa.

Varhaiskasvatuksen tulee olla suunnitelmallista, mikä ilmenee tekemässäni pienoistutkimuksessa, ja tälle on lailliset perusteet. Jokaisella lapsella on oikeus saada suunnitelmallista ja laadukasta varhaiskasvatusta, jossa otetaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet (OPH, 2022, s. 6). Suunnitelmallisuus pystytään takaamaan pitämällä säännöllisesti palavereita sekä sillä, että kasvattaja hankkii itselleen tietoa, jota pystyy hyödyntämään toimintaa suunniteltaessa.

Minttu Matin (2015, ss.48-49) tutkimuksen mukaan lapset nauttivat luonnosta ja ovat kiinnostuneita luontoa kohtaan. Innostus ja kiinnostus saa heidät oppimaan uutta luonnosta. Samanlaisia piirteitä löysin omassa tutkimuksessani, hieman eri näkökulmasta. Jotta lapsi saadaan innostumaan, tarvitaan siihen kasvattajan omaa innostusta ja aitoa kiinnostusta luontoa kohtaan sekä halua viedä lapset luontoon.

Matin (2015 s. 50) tutkimustuloksissa näkyivät luontokuvaan vaikuttavat tekijät. Jokainen haastateltava nosti suurimpana tekijänä vuorovaikutuksen. Keskustelemalla, kertomalla asioita ja kuuntelemalla lapsen kysymyksiä kasvattaja voi vaikuttaa siihen, millainen luontokuva lapselle syntyy. Samankaltainen asia ilmeni omassa tutkimuksessani. Haastateltavien mielestään laadukas luontopedagoginen kasvatus edellyttää kasvattajalta sitä, että lapsille jaetaan omaa osaamista, tietoja ja taitoja. Samalla on tärkeää, että kasvattaja kartuttaa omaa osaamista luonnosta hankkimalla tietoa ja keräämällä erilaisia materiaaleja.

Minttu Matin (2015, s.53) tutkimustuloksissa luontokuvan syntymiseen vaikutti myös vierailut. Vierailuja voi tehdä esimerkiksi isovanhempien luokse ja mökeille, jossa luontoa pääsee tutkimaan ja liikkumaan luonnossa. Päiväkodin toiminta nähtiin merkittäväksi lapsen luontokuvalle. Retket, projektit, kasvien kasvattaminen ja muut erilaiset tavat vahvistavat lapsen luontosuhdetta. Lisäksi päiväkodin ympäristö ja materiaalit vaikuttavat siihen, miten lastentarhaopettajat näkevät lapsen luontokuvan kehittyvän.

Varhaiskasvatuksessa ei toki voida tehdä vierailuja isovanhempien luokse, mutta kaikki kotona opitut asiat ja kodin elinympäristö heijastuvat varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvattajien näkökulmasta laadukas luontopedagoginen toiminta sisälsi retkiä ja ulkoilua. Tärkeä havainto Matin esittämään seikkaan päiväkodin merkityksestä yhdistää se, että varhaiskasvattajat näkivät nimenoman merkitystä erilaisiin luontotapahtumiin osallistumalla.

5 Toiminnallisen osuuden raportointi

Toiminnallisen osuuden tekeminen lähti liikkeelle tutustumalla Norlandia Päiväkodeille aikaisemmin luoduista vuosikelloista. Norlandia Lumelle Espooseen on aikaisemmin luotu opinnäytetyönä Katri Jussilan ja Henna-Riikka Jutilan (2019) ”Luontopedagoginen vuosikello tueksi varhaiskasvatukseen”, jota on sittemmin jaettu myös muille Norlandia Päiväkotien yksiköille. Tutustuin myös Luontopäiväkoti Otson olemassa olevaan vuosikelloon ja luontomateriaaleihin.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelu alkoi edellisiin materiaaleihin tutustumalla. Toiminnalla on ollut luontopedaogisia piirteitä aikaisemminkin, mutta tarkka suunnitelma on puuttunut. Etsin paljon erilaista tietoa kansallisista ja kansainvälisistä teemoista ja teemapäivistä, jotka liittyvät luontoon tai suomalaiseen kulttuuriin. Etsin opinnäytetyön aikana teoretietoa, joissa esitellään luonto- ja ympäristökasvatuksen merkitystä.

5.1 Luontopedagogisen vuosikellon luominen

Lähdin luomaan Norlandia Päiväkodeille ulkoasultaa yhtenäisen vuosikellon pohjan, jonne kirjasin ylös mahdollisia teemoja. Yhdessä varhaiskasvatusyksikön esimiehen kanssa keskustelimme erilaisista teemoista ja vuosikellon rakenteesta. Vuosikelloon pyrimme ottamaan teemoja, joihin on helppo yhdistää eri oppimisen alueita.

Lopullinen vuosikellon muoto ja sisältö (Kuva 3; kts. liite 4) syntyi haastatteluiden jälkeen. Ennen sitä teemat vaihtelivat ja ulkoasu muuttui opinnäytetyön edetessä. Kirjallisuutta

lukiessa nousi esiin erilaisia teemoja ja näihin liittyviä harjoituksia, jotka oli tärkeä sisällyttää vuosikelloon. Kaikki teemoja vuosikelloon ei saanut mahdutettua, vaan lisää teemoja löytyy toimintaa syventävistä materiaaleista. Vuosikelloon on kuitenkin syystäkin nostettu esiin vain teemojen otsikoita ja koottuja päivämääriä. Vuosikellon tarkoitus on raamittaa toimintaa, mutta jokainen saa toteuttaa sitä haluamallaan tavalla. Vuosikellossa ulkokehällä on luontopedagogisesti, kulttuuri- ja lapsilähtöisesti korostettu tärkeitä päivämääriä ja teemaviikkoja. Sen avulla varhaiskasvattajien on helppo huomata, millaisia teemapäiviä eri kuukausina on tulossa. Kaikki kansalliset ja kansainväliset teemapäivät ja -viikot eivät ole kaikkien tietoisuudessa, kuten Suomen lasten metsäpäivä toukokuussa tai avaruusviikko lokakuussa. Vuosikellon sisäsarakeessa on kuvattu jokaiselle kuukaudelle neljä erilaista teemaa, joita sinä aikana tulisi käsitellä.

Kuva 3 Luontopedagoginen vuosikello.

Vuosikello sisältää 12 kuukautta. Varhaiskasvatuksen kausi alkaa elokuusta ja päättyy virallisesti toukokuuhun. Olen kuitenkin lisännyt tähän vuosikelloon myös kesä- ja heinäkuun. Loin luontopedagogisen sisällön myös kesä- ja heinäkuulle, koska mielestäni näillä kuukausilla on tärkeä merkitys lapsen kehityksen kannalta. Kesällä Pohjois-Pohjanmaalla, lähellä Lapin maakunnan rajaa, pääsee kesällä tekemään ja tutkimaan paljon sellaisia asioita, joita ei muina vuodenaikoina ole välttämättä mahdollista tutkia lyhyemmän kesäkauden takia. Luontopedagogisesti merkittävää suunnitelmallista sisältöä ei monesti kesälomakauden takia nähdä osaksi vuosisuunnitelmaa ja kauden kiertoa. Lapsen oppiminen ei kuitenkaan pysähdy toukokuun lopussa ja jatku taas elokuun alusta. Lapsen oppiminen on kokonaisvaltaista ja jatkuvaa. On tärkeää, että pedagoginen suunnitelmallisuus säilyy läpi kesän. Olen havainnoinut itse työskennellessä kesällä, että toiminnasta puuttuu usein suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus. Tämän olen ottanut huomioon nostamalla esille teemoja, joiden toteuttaminen onnistuu kesällä pienemmin ja vaihtelevin ryhmin.

Syyskauden alkuun elokuusta syyskuun loppuun on esitelty kauden aloitukselle tärkeitä asioita, kuten ryhmäytyminen, säännöt, jokamiehenoikeudet sekä esimerkiksi liikenneturvallisuus, hävikki ja kierrättäminen. Vuosikelloon on sisällytetty näiden rinnalle myös värejä ja muotoja sekä avaruus- ja eläinteemoja. Teemat pyörivät paljon kansallisen ja kansainvälisten teema- ja juhlapäivien mukaan, mutta ne on yhdistetty ja suhteutettu luonnossa toteutettaviksi. Teemoja esittelen tarkemmin seuraavassa luvussa (5.2 Luontopedagogisten materiaalien luominen).

Kuusamossa talvikausi alkaa aikaisemmin kuin Etelä-Suomessa, ja tämä oli tärkeää huomioida myös vuosikelloa suunniteltaessa. Värit ja muodot esimerkiksi kulkevat käsikädessä luonnon vuodenvuorokierroksen mukaan. Ruskakausi alkaa elokuun loppupuolella ja jatkuu lokakuun alkuun asti. Ensimmäiset lumet ja pakkaset tulevat noin lokakuun tienoilla, jolloin yleistyvät myöskin revontulet ja päivät lyhenevät. Kunnolla talvikausi alkaa marras-joulukuussa. Silloin on tärkeää vuosikellossa huomioida suomalaisen kulttuurin juhlapyhät. Luontopedagogiikka ei sulje pois kulttuuriselle tietoisuudelle merkittäviä päiviä, kuten itsenäisyyspäivää, joulua ja uutta vuotta. Ne yhdistetään luontopedagogisen vuosikellon avulla osaksi luontoa. Silloin voidaan toteuttaa eläinten talviruokintaa ja alkaa tutkia taas uudenlaisia ilmiöitä, kuten lunta, lämpötilaa ja vaihtuvaa säätä.

Vuoden vaihtumisen jälkeen vuosikellossa esitellään talviliikunta, eläinten jäljet lumessa sekä lähestyvät ystävänpäivä ja laskiainen. Talvikauden pituus on tärkeää huomioida vuosikellon suunnittelussa ja toteutuksessa. Kaikkea ei ehdi kerralla ja siksi onkin tärkeää jakaa toimintaa, kuten talviliikuntaa, useammalle kuukaudelle.

Kevätkaudelle esiin on nostettu toki luontoon vaikuttavia teemoja, kuten istuttaminen, linnut ja puhdas luonto. Mukaan on otettu myös esimerkiksi esiintyminen ja musiikki, jotka vahvistavat lapsen ilmaisutaitoja. Keväällä vietetään Suomen lasten metsäretkipäivää, lintuviikkoa ja pääsiäistä. Näihin teemoihin on suhteellisen helppo yhdistää luontopedagoginen aspekti. Kaikki teemat vuosikellossa on suunniteltu sen mukaan, että niitä on helppo hyödyntää omassa päiväkodin pihassa, sisällä tai täysin luonnossa.

5.2 Luontopedagogisen toiminnan materiaalin luominen

Luontopedagogisen toiminnan materiaalien pohjana toimii luontopedaoginen vuosikello (Kuva 3; kts. Liite 4). Luontopedagogiset materiaalit sisältävät vinkkejä ja esimerkkejä luontopedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Opinnäytetyön tutkimuskysymystä ei hyödynnetty vain opinnäytetyön tutkimuksessa. Analyysin pohjalta luotiin materiaalien johdantoon näkemyksiä laadukkaasta luontopedagogisesta kasvatuksesta. Kuva 4 on koottu analyysin pohjalta, millainen luontopedagoginen materiaalin sisältö tukisi parhaiten varhaiskasvattajia. Haastattelussa (Liite 3) selvitin, millaisia materiaaleja haluaisit vuosikellon materiaalipankin sisältävän? Miniläinen vuosikellon sisältöjärjestys toimisi parhaiten mielestäsi?

Kuva 4 Luontopedagogisen toiminnan materiaalien luominen

Vastauksissa nousi esiin liputusta konkreettisuuden puolesta. Kaikki vastaajat halusivat materiaalien sisältävän konkreettisia toimintaohjeita, esimerkkejä ja vinkkejä. Tarvetta ei nähty laajemmalle tietopohjalle tai artikkeleiden sisällöille, vaan tietoperusta nähtiin olevan helposti myös itse hankittavissa. ” Toki sekin on tärkeää (tietopohja), mut et jotenki sitä löytyy jo sen verran iteltä et sit enemmän hyötys niistä konkreettisista asioista mitä voi lähteä lasten kanssa tekee.” Vastaajat olivat monista eri ikäryhmien kasvattajista, joten toiminnan sisällön toivottiin olevan helposti sovellettavissa kaiken ikäisille, ja valmiin toiminnan nähtiin olevan helposti sovellettavissa pienemmille.

Varmaan silleen yleisesti ja aika helpostihan kaikkea toimintaa pystyy aina muovaamaan sitten pienille. Toki, jos on ihan selkeesti joku isoille suunnattu juttu, ni tokihan se oishan se kiva et siinä ois sitten kyllä vielä et; näin voit toteuttaa tämän pienempien kanssa.

Sisältöjärjestyksen nähtiin olevan parempi silloin, kun se on helposti luettavissa ja vinkit löytyvät helposti. Luontopedagogisen materiaalin teemat perustuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (OPH, 2018) ja Kuusamon varhaiskasvatussuunnitelmasta (2019).

Luvussa 2.4 esitellyihin varhaiskasvatuksen oppimisen alueisiin – kasvan, liikun ja kehityn, ilmaisun monet muodot, kielten rikas maailma, tutkin ja toimin ympäristössäni ja minä ja meidän yhteisömme – luotiin teemoja. Teemoja ovat esimerkiksi liikunta, tutkimukset, aistit ja luovat toiminnot. Varhaiskasvatussuunnitelmassa se tapa, jolla oppimisalueiden tavoitteita käsitellään, on vaihtelevaa. Varhaiskasvatussyksiköstä ja lapsiryhmästä riippuen ne vaihtelevat valittujen aihepiirien ja tilanteiden mukaan. Varhaiskasvattajien tehtävä on varmistaa toiminnan pedagoginen sisältö ja esittää lasten kehitystä ja oppimista (Kuusamon kaupunki, 2019 s. 21).

Haastattelujen pohjalta luodut luontopedagogiset materiaalit koostuvat kolmesta eri osuudesta. Ensimmäinen osa on johdanto ja luontopedagoginen vuosikello sekä kuukausittaiset teemat, toisena luontopedagogiikan hyödyntämisen toiminta liittyviä esimerkkejä (kuva 6) ja kolmantena kootut linkit eri lähteisiin (kuva 7). Luontopedagogisen toiminnan materiaalit sisältävät kattavamman tiedon myös muista kuin vuosikellossa esittelyistä teemoista ja teemapäivistä. Materiaalien (Kuva 5; kts. liite 4) lyhytversio ei anna täysin kuvaa siitä, mitä materiaalit kokonaisuudessaan pitävät sisällään. Luontopedagogisen toiminnan materiaalit ovat kaiken kaikkiaan yli 60 sivua pitkä teos liitteineen.

Kuva 5 Luontopedagogisen toiminnan materiaalien sisällysluettelo.

Sisällys

OSA 1	5
Johdanto.....	6
Vuosikello.....	9
Elokuu.....	10
Syyskuu.....	10
Lokakuu.....	11
Marraskuu.....	11
Joulukuu.....	12
Tammikuu.....	12
Helmikuu.....	13
Maaliskuu.....	13
Huhtikuu.....	14
Toukokuu.....	15
Kesäkuu.....	15
Heinäkuu.....	16
OSA 2.....	17
Mennään metsään!.....	18
Arjen taidot metsässä.....	18
Metsän säännöt.....	18
Meidän metsä.....	19
Ryhmäytyminen.....	21
Liikunta.....	22
Paripelit/-tehtävät.....	22
Joukkuepelit.....	23
Aktiviteetit.....	24
Matematiikka.....	25
Numerot.....	25
Geometria.....	26
Vertailut, luokittelu, määrät ja käsitteet.....	26
Äidinkieli.....	28
Kierrättäminen.....	29
Luovat toiminnot.....	30
Kuvataide ja askartelu.....	30
Värit.....	31

Johdannossa esitellään varhaiskasvattajien näkemyksiä laadukkaan luontopedagogiikan merkityksestä ja toteuttamisesta lapsiryhmässä. Kaikki varhaiskasvattajat eivät välttämättä ole perehtyneet luontopedagogisen kasvatuksen merkitykseen ja johdanto toimiikin hyvänä lyhyenä johdatteluna aiheeseen. On tärkeää, että varhaiskasvattajat ymmärtävä, miksi metsässä toimitaan tietyllä tavalla ja millaisia mahdollisuuksia se tarjoaa lapsille.

Luontopedagogisen toiminnan materiaalien toisessa osuudessa toiminta on jaettu eri osioihin, ja jokaiseen osioon on kerätty ideoita luontopedaogiikan hyödyntämiseksi eri keinoin. Esimerkiksi Meidän metsä (kuva 6) osio esittelee luontokasvatuksen merkitystä sekä antaa vinkkejä luontopedagogiseen toimintaan metsässä. Materiaaleissa on kaiken kaikkiaan 14 erilaista teemaa, kuten matematiikka, liikunta, ryhmäytyminen, tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä aistit ja rentoutuminen.

Kuva 6 Meidän metsä esimerkki luontopedagogisen materiaalin sisällöstä.

Meidän metsä

Synttärät metsässä: Kootkaa luonnon materiaaleista metsän kakku, jonka voi koristella kukilla ja marjoilla. Keskelle keppi kynttiläksi.

- Luontopeli (Värinautit)
- Luontobingo
- Luontoleikkikortit (Ilo kasvaa ulkona)
- Majan rakentaminen (Tukevoittamiseksi voit käyttää apuna narua sitomaan oksia kiinni toisiinsa)
- Metsärata (kts. Liikunta)
- Ihme ja kumma video ”Tutkimusretki ihan lähelle” Youtube
- Sibeliusboksi:

Kerää yksi jokaista: havunoksa, käpy, kaarna, lehti tai muita luonnon antimia. Laita ne pieneen rasiaan esim. tulitikkua. Näin sinulla on aina mukana pala luontoa ja sen tuoksua.

Jokaisen osion tekemiseksi olen käyttänyt paljon aikaa etsien erilaisia esimerkkejä ja materiaaleja. Varhaiskasvatukseen ja alkuopetukseen on internetissä paljon yleiseen käyttöön tarkotettuja materiaaleja, esimerkiksi Värinauteilla ja Ilo kasvaa ulkona sivustoilla. Valmiita materiaaleja on paljon, ja lisäksi varhaiskasvatuksessa työskennellessä oppii paljon hyödyllisiä ideoita. Kolmas osio materiaaleissa sisältää keräämiäni sivustoja ja linkkejä, jotta ne olisivat kaikkien saatavilla ja helposti hyödynnettävissä. Keräsin materiaaleihin ja linkkeihin vain yleisessä kaikkien käytössä olevaa tietoa. Esimerkiksi Kierrätyskeskus, Ulkoluokka ja Suomen metsäyhdistys tuottavat tällaisia materiaaleja.

Kuva 7 Linkit materiaaleihin.

Linkit materiaaleihin:

A

Ahven.net: <https://ahven.net/kalasta-tietoa/opetusmateriaali/>

B

Birdlife <https://www.birdlife.fi/lintutieto/fag/linnunpoikaset/>

D

Draamaharjoitusten keittokirja (Aho, S. Teerijoki, P. -Keski-Suomen draamaopettajat ry. 2007)

I

Ihme ja kumma videosarja;

Jakso 1 tutkimusretki ihan lähelle https://www.youtube.com/watch?v=u_eYrQEZGcU

Jakso 2 Mihin tarvitsemme pörriäisiä <https://youtu.be/fpnHqrPvbzo>

Jakso 3 Löytyykö luonnosta kaikille koteja? <https://youtu.be/a3wmCDcdAgM>

Ilo kasvaa ulkona Aistikortit: <https://ilokasvaauklona.fi/wp-content/uploads/2021/02/aistikortit.pdf>

Ilo kasvaa ulkona Luontoleikkikortit: <https://ilokasvaauklona.fi/wp-content/uploads/2020/12/leikkikortit-a5.pdf>

Itämeri.fi: https://www.ostersjon.fi/fi-FI/Opi_ja_tutki/Opetusmateriaalit

6 Opinnäytetyön arviointi

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni syvennyin aiempaa enemmän varhaiskasvatuksen maailmaan ja sitä ohjaaviin suunnitelmiin. Luonto- ja ympäristökasvatus ovat olleet lähellä sydäntäni jo aiemmin. Tämän takia opinnäytetyön aihe oli itselleni siis enemmän kuin sopiva. Opinnäytetyön tekeminen on vahvasti syventänyt ammatillista osaamista luontopedagogisesta kasvatuksesta sekä toiminnan toteuttamisesta luontoympäristöissä.

Tilaaajan kanssa teimme tiivistä yhteistyötä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tapaamisista, haastatteluista ja muusta yhteistyöstä oli valtaasti apua opinnäytetyön ja sen toiminnallisen osuuden etenemisessä. Aikataulu oli suunniteltu huolella ja pysyin hyvin aikataulussa koko opinnäytetyöprosessin ajan. Työn tilaaja sai täysin valmiit materiaalit käyttöönsä vielä ennen varhaiskasvatuskauden loppumista ja pääsee hyödyntämään niitä jo kesäkaudella tai viimeistään ensi kaudella alkaen elokuusta.

Pääsin haastattelujen avulla syventymään enemmän tutkimuskysymykseen siitä, miten varhaiskasvattaja pystyy tukemaan laadukasta luontopedagogista kasvatusta. Vaikka otanta oli pieni, en näe tutkimustulosten merkitystä yhtään sen vähäisempänä. Tärkeää oli tuoda esiin varhaiskasvattajien näkemyksiä asiasta, ja tavoitteena saada heidät pohtimaan laadukkaan luontopedagogisen kasvatuksen merkitystä.

Olisko luonto, ympäristö tai kestävä elämäntapa ohjaavia arvoja tulevaisuuden varhaiskasvatuksessa? Sitä ainakin toivon. Viime vuosina ympäristön hyvinvointiin on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Ympäristöä säästävä elintapa ei ole pois ihmisen hyvinvoinnista vaan rikastuttava tekijä ympäristön ja yksilön elämänlaadun parantamiseksi (Ympäristöosaava.fi, n.d.). Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla ympäristövastuulliset toiminnat kattavat hankinnat, jätteen vähentämisen ja niiden käsittelyn (Ympäristöosaava.fi, n.d.).

Pidän itse luonnon ja kestävä elämäntavan eettisten arvojen pohtimisesta, kuten hävikin merkityksestä ilmastoon ja elämän tapa valinnoista. Tekemässäni haastattelussa ja analyysissä ilmeni kierrättäminen sekä hävikki. Ruokahävikin vähentäminen ja erilaisten materiaalien hyödyntäminen on osa ympäristövastuullista toimintaa. Roskien kerääminen luonnosta on ehkä luonnonläheisin osa sitä, mutta asiaa tulee tarkastella laajemmin. Roskaaminen ja jätteiden lajittelemattomuus tuovat lisää ongelmia luonnolle ja luonnonvaroille sekä vaikuttavat eliöstöön. Luontoon.fi –sivustolla (n.d.) kerrotaan roskattoman retkeilyn vaikutuksista luontoon. Se, että luonnosta vie omat roskat mennessään pois, on vähentänyt myös huoltoajoa, mikä vaikuttaa melu- ja pakokaasupäästöihin sekä maaperän kulumiseen. Saa syödä –sivusto (n.d.) puolestaan puhuu ruokahävikistä, jonka vaikutukset ovat vaikeammin hahmotettavissa. Ruuan tuotanto aiheuttaa lähes kolmanneksen ilmastovaikutuksista. Kun ruokaa heitetään roskiin, kaikki siihen käytetty energia ja työpanos valuu hukkaan.

Ajatusta energiasta, sen säästämisestä ja ilmastovaikutuksista on tärkeää opettaa lapsille, jotta saamme tulevaisuudessakin nauttia ihanasti luonnostamme ja vaihtuvista vuodenaajoista. Täytyy kuitenkin muistaa hillitä ilmastoahdistusta, joka voi ilmetä tulevaisuuden pelkona ja vaikeutena käsitellä tunteita ilmastolle merkittävistä asioista.

Itselläni on paljon tietynlaisia mielipiteitä siitä, millaista laadukkaan luontopedagogisen varhaiskasvatuksen tulisi olla, ja mihin siinä tulisi pyrkiä. Tässä opinnäytetyössä pääsin esittelemään sitä, millaista ja mitä laadukas luontopedagoginen kasvatus on.

Opinnäytetyöprosessissa tulee huomioida hyvän tutkimuksen etiikka. Opinnäytetyön tulee olla luotettava ja uskottava. On tärkeää tarkastella siinä toteutettua tutkimusta uskottavasti. Haastattelujen litteroinnin tulee olla laadukasta ja tarkasti kirjattua sellaisena kuin haastateltava on sen tarkoittanut. En voi lisätä haastatteluihin omia totuuksia ja muokata haastateltavien sanoja, vaikka niissä olisi mielestäni virheitä tai ristiriitoja omiin näkemyksiini verrattaen. Silloin tuloksista tulisi harhaanjohtavia. (Hiltunen, 2009)

Myös tutkimuksien validiteetti on tärkeää (Hiltunen, 2009). Validiteetti tarkoittaa tulosten pätevyyttä eli sitä, kuinka hyvin tutkimus vastaa kohderyhmää, tutkimuskysymystä ja mittausmenetelmiä. Eettisesti hyvä validiteetti saavutetaan silloin, kun tutkimusryhmä ja -kysymykset ovat oikeat. Validiteetin puuttuminen tekee tutkimuksesta arvottoman. Silloin tutkimukseen valittu kohderyhmä tai tutkimusmenetelmät eivät vastaa millään tavalla tutkimusongelmaan eivätkä tuota tarvittavaa tietoa. (Hiltunen, 2009)

Tutkimus ja sen otantamenetelmät on kohdennettu ihmiseen, joten on merkittävää myös tarkastella eettisiä riskitekijöitä. Tutkimukseen osallistuvaa sitoo itsemääräämisoikeus eli hän saa päättää osallistumisesta, vastaamisesta ja annettavan tiedon määrästä. Hänen tulee myös olla koko ajan tietoinen tutkimuksen etenemisestä ja vaiheista. Hänelle tulee myös kertoa tutkimuksen tavoitteista ennen tutkimukseen osallistumista. (Hiltunen, 2009)

Opinnäytetyön riskitekijöitä laskin ennakoita, kun kävin keskustelemaan tutkimukseen osallistumisesta jokaisen haastateltavan kanssa hyvissä ajoin. Kysyin heidän suostumuksensa osallistua nauhoitettavaan haastatteluun ja kerroin tutkimuskohteen. Kaikki haastatteluun osallistuneet varhaiskasvattajat allekirjoittivat tutkimussuostumuslomakkeen.

Jokaista haastateltavaa koskee tietosuoja (Tietosuoja laki 1050/2018) sekä anonymisointi. Tutkimuksissa ei ole tarkoituksen mukaista näkyä nimitietoja tai nimet tulee muuttaa haastatteluissa, mikäli sellainen tarve ilmenee (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2020). Opinnäytetyössäni häivytyin henkilötietoja, enkä kerännyt mitään siihen liittyviä tietoja.

Eettisesti ajatellen opinnäytetyön tilaaja suostui siihen, että yrityksen nimi näkyy opinnäytetyössäni. Sen poisjättämisellä olisi ollut merkittävästi vaikutuksia opinnäytetyön sisältöön, ja se olisi vaikeuttanut kyseisen varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan tutustumista sekä yrityksen arvopohjasta ja luontokasvatuksen merkityksestä kertomista. Luvat yritysnimen näkymiseen on kysytty maajohtajalta.

Lähteet

- Cantell, H. (2004). *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. PS-Kustannus.
- Enkenberg, J. & Vartiainen, H. (2011). Enlargement of Education Innovation: An Instructional Model of the Case Forest Pedagogy. Teoksessa M. Erikson, L. Pekkala, H. Ruokamo & H. Vuojärvi (toim.), *Social Media in the Middle of Nowhere* (ss. 76–86). University of Lapland.
https://www.academia.edu/1279217/Enlargement_of_Educational_Innovation_An_Instructional_Model_of_the_Case_Forest_Pedagogy
- Granö, P. & Niinistö, H. (2018). Tilannesidonnainen oppiminen lapsen kokemana. (ss. 181–201). Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen & T. Jokela (toim.), *Suhteessa maailmaan: Ympäristöt oppimisen avaajina*. Lapland University Press.
- Hiltunen, L. (2009). *Validiteetti ja reliabiliteetti*. Jyväskylän yliopisto.
http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf
- Huhmarniemi, M. (2018). Metsäleikkejä kestävään kehitykseen. (ss. 109–130). P. Granö, M. Hiltunen & T. Jokela (toim.), *Suhteessa maailmaan: Ympäristöt oppimisen avaajina*. Lapland University Press.
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. (n.d.). Haastattelut. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>
- Jokinen, A. (n.d.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-nakokulmat/>
- Juhila, K. (n.d.-a). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Juhila, K. (n.d.-b). Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

- <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>
- Juhila, K. (n.d.-c). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
- <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Jussila, K. & Jutila, H-R. (2019). *Luontopedagoginen vuosikello tueksi varhaiskasvatukseen* [opinnäytetyö, Laurean ammattikorkeakoulu] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019120424664>
- Jussila, V. & Myllyniemi, U. (2021) Pedagogisia näkökulmia luontotoimintaan. Teoksessa R. Fågel, V. Jussila & S. Sarkkine (toim.), *Ilo kasvaa ulkona luontotoiminnan käsikirja*. Plusprint Ulvila. <https://ilokasvaauklona.fi/wp-content/uploads/2021/12/ilo-kasvaa-ulkona-luontotoiminnan-kasikirja.pdf>
- Kallio, A. (n.d.). Litterointi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
- <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/litterointi/>
- Karvinen, P. (2020). *Luontoystävän vuosi*. Luontotaito ry. <http://www.luontotaito.fi/wp-content/uploads/2021/02/Luonnonysta%CC%88va%CC%88n-vuosi-web.pdf>
- Kokljuschkin, M. (1999). *Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja*. Kirjayhtymä Oy.
- Korhonen, S. & Vuorenmaa, S. (2016). *100 askelta luontoon. Ideakansio lähiluonnon hyödyntämiseen* [opinnäytetyö, Centria-ammattikorkeakoulu] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605239139>
- Korpela, k. & Paronen, O. (2011). Ulkoilun hyvinvointivaikutukset. (ss. 80–88) Teoksessa T. Sievänen & M. Neuvonen (toim.), *Luonnon virkistyskäyttö 2010* [Metlan työraportteja 212]. UKK-instituutti. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.pdf>
- Kuusamon kaupunki. (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelma*. Haettu 11.3.2022 osoitteesta <https://www.kuusamo.fi/tiedostot/kuusamon-varhaiskasvatussuunnitelma/>
- Leskinen, S. & Vaihemäki, S. (2018). *Luonto pedagogisena oppimisympäristönä* [opinnäytetyö, Laurean ammattikorkeakoulu] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018060512675>

- Lipponen, L. (2020). Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. (ss. 31–40). Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. 5.uudistettu painos. PS-Kustannus.
- Luontoon.fi (n.d.). Vie mennessäsi se, minkä toit tullessasi. Teoksessa Metsähallitus (toim.), *Retkeilyn ABC*. Haettu 11.4.2022 osoitteesta. <https://www.luontoon.fi/roskatonretkeily>
- Matthies, J. (2001). Luonto pedagogisena ohjelmana? Luonnon mystifioinnin vaarasta ympäristökasvatuksessa. *Niin & Näin*, 02(29), (ss. 36–44).
https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/20012net_net%5B1%5D.pdf
- Matti, M. (2015). *Lastentarhaopettajien näkemyksiä lapsen luontokuvasta ja luontokuvan tukemisesta varhaiskasvatuksessa* [pro-gradu, Oulun yliopisto]
<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201506061797.pdf>
- Metsähallitus. (n.d.). *Vapaa-aika luonnossa*. Luontokasvatus. Haettu 18.1.2022 osoitteesta <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/luontokasvatus/>
- Mykrä, N. (2021). Säännöllinen luontotoiminta. Teoksessa R. Fågel, V. Jussila. & S. Sarkkinen (toim.) *Ilo kasvaa ulkona luontotoiminnan käsikirja*. Plusprint Ulvila.
<https://ilokasvaaukna.fi/wp-content/uploads/2021/12/ilo-kasvaa-ulkona-luontotoiminnan-kasikirja.pdf>
- Neuvonen, M. & Sievänen, T. (2011). *Miksi ihmiset ulkoilevat? Luonnon virkistyskäyttö vuonna 2010*. Metsäntutkimuslaitos.
- Norlandia Päiväkodit Oy. (n.d.a). *Miksi Norlandia Otso?*
<https://norlandiapaivakodit.fi/otso/miksi-norlandia-otso/>
- Norlandia Päiväkodit Oy (n.d.b). *Miksi Norlandia?* <https://norlandiapaivakodit.fi/miksi-norlandia/>
- Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet.docx>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman%20perusteet%202022_0.docx
- Palmer, J.A. (1998) *Environmental Education in the 21st Century: Theory, Practice, Progress and Promise*. Routledge, London. Cambridge University Press. 2015.
<https://www.cambridge.org/core/journals/australian-journal-of-environmental->

- education/article/abs/joy-a-palmer-1998-environmental-education-in-the-21st-century-theory-practice-progress-and-promise-routledge-london/3FD2CF7A669E1059501AEDC3D7CF0E70
- Parikka-Nihti, M. (2011). *Pieniä puroja –kasvua kohti kestävää kehitystä*. Lasten keskus.
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. (2014). *Iloa ja ihmettelyä –Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa*. PS-Kustannus.
- Pihkala, P. (2021). *Lasten ja nuorten ympäristöahdistus tuoreen tutkimuksen valossa*. Ympäristöahdistus.fi. <https://www.ymparistoahdistus.fi/artikkelit/lasten-ja-nuorten-ymparistoahdistus-tuoreen-tutkimuksen-valossa/>
- Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. (2020) Liikkuva lapsi. (ss. 136 –150). Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. 5. uudistettu painos. PS-Kustannus.
- Rantanen, T. (2021). *Luontopedagogiikka osana varhaiskasvatusta*. Luontopedagogiikan materiaalipankki varhaiskasvatuksen opettajille [opinnäytetyö, Laurean ammattikorkeakoulu] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021060915237>
- Raittila, R. (2020). Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. (ss. 208–218). Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-Kustannus.
- Saa syödä! (n.d.). *Ruokahävikin ympäristövaikutukset*. Haettu 4.4.2022 osoitteesta <https://www.saasyoda.fi/ruokah%C3%A4vikin-ymp%C3%A4rist%C3%B6vaikutukset>
- Sarkkinen, S. (2017). Mitä on ympäristökasvatus? *Ympäristökasvatus -lehti*. 2/2017. <https://feesuomi.fi/lehti/mita-ymparistokasvatus-on/>
- Stjena-Hämämies, M. (2015). *Metsän taikaa :Luonto esiopetuksen oppimisympäristönä* [progradu, Jyväskylän yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201504301698>
- Suomen Latu Ry. (2017). *Luonnossa kotonaan –Varhaiskasvatuksen opas*.
- Tietosuoja laki 1050/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2020). *Ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettiset periaatteet*. Helsingin kaupunki. <https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/tenkperiaatteet.pdf>
- Työläjäjärvi, R. (2019) *Ihanaa – kerran vuodessa*. STTK. Haettu 4.4.2022 osoitteesta <https://www.sttk.fi/2019/11/22/laadukas-varhaiskasvatus/>
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Vuori, J. (n.d.) Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Wolff, L.-A. (2004). Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys 1960-luvulta nykypäivään.

Teoksessa H. Cantell (toim.), *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. PS-Kustannus.

Ympäristöosaava.fi. (n.d.). *Sosiaali- ja terveysala ja ympäristö*. Ympäristön ja ihmisen

hyvinvointi. <https://www.ymparistoosaava.fi/sosiaali-ja-terveysala/index.php?k=22545>

Liite 1: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Yksityisen varhaiskasvatuksen luontopedagoginen vuosikello - materiaaleja varhaiskasvatuksen työntekijöille

Opinnäytetyön tekijä(t): Emma Pirttilahti

1 AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Pienoistutkimusaineisto kerätään yksityisen varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Aineiston keruuseen osallistuu neljä haastateltavaa. Kaikki haastateltavat ovat varhaiskasvatuksen tehtävissä ja ovat kouluttautuneet luontokasvatukseen. Aineistonkeruu menetelmänä on avoimia kysymyksiä sisältävä haastattelu, joka nauhoitetaan ja litteroidaan tekstiksi. Opinnäytetyötä varten ei kerätä mitään tunnistettavia henkilötietoja. Otanta on niin pieni ja työyhteisön sisältä, että aineistoa tulkittaessa puhutaan henkilöistä anonyymisti ilman mitään tunnistettavaa piirrettä.

2 AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Tutkimusaineisto tallennetaan muistitikulle sekä OneDrive alustalle. Opinnäytetyöhön ja tutkimusaineistoon ei pääse käsiksi muut kuin opinnäytetyöntekijä itse. Aineisto ei sisällä arkaluontoista tietoa haastateltavista.

3 AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa ei tulla käyttämään jatkossa. Ne säilytetään vuosi opinnäytetyön valmistumisesta OneDrive palvelussa ja tuhotaan ajan päättymisen jälkeen huolellisesti. Vuoden ajan aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen niin että ne ovat saatavilla tarvittaessa.

Liite 2: Haastattelun saatekirje

Yksityisen varhaiskasvatuksen luontopedagoginen vuosikello
-materiaaleja varhaiskasvatuksen työntekijöille

Haastattelu
Saatekirje
11.3.2022

Hyvä haastatteluun osallistuva,

Opiskelen sosionomiksi Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikössä. Teen opinnäytetyötä yksityisen varhaiskasvatuksen luontopedagogisesta vuosikellosta -materiaaleja varhaiskasvatuksen työntekijöille. Opinnäytetyön vuosikellon ohessa luodaan materiaaleja sisältävä kansio luontopedagogisen kasvatuksen tueksi.

Pyydän sinua osallistumaan haastatteluun, joka tullaan tekemään 21.-22.3.2022. Aikaa haastatteluun on varattu noin 20minuuttia. Haastattelu tullaan nauhoittamaan sekä litteroimaan. Haastattelun vastauksia ei tulla julkaisemaan missään, vaan sen pohjalta tehdään materiaalien johdanto aiheeseen.

Opinnäytetyön haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisen missä kohtaa tahansa. Sinulle ei aiheudu seuraamuksia, jos et osallistu opinnäytetyöhön tai keskeytät sen. Ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää opinnäytetyössä, mikäli muuta ei sovi.

Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Aineisto on anonymisoitu eikä yksittäistä vastaajaa ole mahdollista tunnistaa. Tutkimuksessa ei tulla keräämään mitään henkilötietoja. Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseus palvelussa

Toivoisin, ettei haastattelukysymyksistä ei puhuta työyhteisössä etukäteen ja mikäli kysymyksiä ilmenee, ottakaa esimiehen kautta yhteys minuun tai suoraan alla olevaan sähköpostiin.

Etukäteen kiittäen,

Emma Pirttilahti
044 2969105
Emma.pirttilahti@student.hamk.fi

Liite 3: Haastattelukysymykset

Yksityisen varhaiskasvatuksen vuosikello

-materiaaleja varhaiskasvatuksen työntekijöille

Haastattelu kysymykset 1–5.

1. Miten hyödynnätte arjessanne luontoa viikoittain?
2. Kuinka varhaiskasvatuksen työntekijä voisi mielestäsi tarjota ryhmälleen laadukasta luontopedagogista kasvatusta?
3. Mitä laadukkaan luontopedagogisen kasvatuksen tarjoaminen edellyttää kasvattajalta?
4. Millaisia materiaaleja haluaisit vuosikellon materiaalipankin sisältävän?
5. Minkälainen vuosikellon sisältöjärjestys toimisi parhaiten mielestäsi?

Liite 4: Luontopedagoginen vuosikello ja materiaaleja sen toteuttamiseen lyhyt versio

Johdanto

Tämä teos sisältää varhaiskasvatuksen työntekijöille suunnatun luontopedagogisen vuosikellon sekä materiaaleja sen toteutukseen. Luontopedagogisen kasvatuksen osa-alueita ovat ympäristö-, luonto- ja kestävä elämän tapa kasvatusta, joista puhutaan yleensä yhdessä. Luontopedagogisessa kasvatuksessa keskeistä on oppia luonnossa ja luonnolta sekä oppia toimimaan luontoa ja ympäristöä kunnioittavasti.

”Luonnossa voidaan opettaa kaikkea luonnontiedosta matematiikkaan ja taideaineisiin. Kun luonnossa annettavaan opetukseen sisältyy ympäristövastuullisuutta tukevaa tietoa ja arvoja, on kyse ympäristökasvatukseen kuuluvasta luontokasvatuksesta. Luontokasvatus sisältää tietoa, elämyksiä ja kokemuksia, jotka kehittävät ympäristöherkkyyttä, yksilön luontosuhdetta ja luonnontuntemusta.” (Sunikka, J. ym. 2010)

Varhaiskasvattajan on tärkeää tukea lapsen luontosuhdetta. Luontopedagoginen kasvatusta on kokonaisuus, johon vaadittava tarkkaa toiminnan suunnittelua ja sisällöllistä laadukkuutta. Varhaiskasvattajan tehtävänä on suunnitella pedagogisesti laadukasta luontokasvatusta. Luontoon voidaan lähtökohtaisesti viedä kaikkea toimintaa. Toiminnan suunnittelussa on tärkeää huomioida riittävä aika ulkoiluun ja vapaaseen leikkiin, jonka toteutus onnistuu hyvin sekä metsässä että päiväkodin pihalla. Kannattaa pohtia kriittisesti myös sitä, voisiko toiminnan siirtää ulos. Kynnyksen madaltaminen ulkona ja sisällä järjestettävästä toiminnasta helpottaa osaltaan myös suunnittelutyötä.

”Metsässä pystyy kaikki toimintahetket periaatteessa toteuttamaan, jos vaan haluaa.”

Tämä vuosikello ja materiaalit antavat pohjaa ja vinkkejä toiminnan toteuttamiseen, jotta luontokasvatuksesta saadaan laadullisesti toimivaa pedagogista kasvatusta.

Monesti nähdään, että riittää, kun lapset vie luontoon leikkimään. Se on toki kantava voima toiminnan vakiinnuttamiseksi, mutta luonto tarjoaa paljon muitakin mahdollisuuksia. Retkien itsessään voivat olla toiminnan kohokohta, mutta siihen voidaan sisällyttää myös opetusta ja leikkiä. Metsä voi toimia oppimisympäristönä jokapäiväisessä toiminnassa. Matematiikkaa voidaan harjoitella, vaikka joka kerta laskemalla lehtiä, kiviä ja keppejä. Äidinkieltä nimeämällä, sanoittamalla ja kirjoittamalla kirjaimia hiekkaan. Luontoon voidaan ottaa myös mukaan erilaisia materiaaleja tai käyttää luonnon omia mahdollisuuksia.

Aidosti luonnosta kiinnostunut kasvattaja pystyy tarjoamaan lapsille luontaista opetusta luonnosta ja sen eri vaiheista. Kun aikuinen on innostunut ja kiinnostunut opettamastaan aiheesta, innostaa se myös lapsia teeman pariin. Laadukas luontopedagoginen kasvatusta on nivoutuma monia asioita. Kun työntekijä on motivoitunut, pystyy hän hankkimaan ja sisäistämään tarvittavia tietoja. Näiden materiaalien tarkoituksena on madaltaa kynnyksiä tiedon hankkimiseen ja materiaalien keräämiseen. Ohjeet on pyritty pitämään yksinkertaisina ja helposti sovellettavina.

Tuo esiin oma asenteesi, tietosi ja taitosi luonnosta. Tärkeää laadukkaassa luontopedagogisessa kasvatuksessa tuoda luonto lapsen lähelle ja osaksi arkea. Kasvattajana huomioit lapsen mielenkiinnon kohteet, osallistut itse ja osallistat lapsia tutkimaan ja toimimaan luonnossa. Oma esimerkkisi toimii lapsen motivaation lähteenä.

”Asetutaan lasten tasolle -- Mennään oikeesti itekkin, vaikka sinne makkoilemaan lumen tai sammaleen päälle ja katotaan mitä siellä näkyy, onko siellä pilviä? Käytetään aisteja, tuokutellaan mikä täällä tuoksuu -tuoksuuko täällä? Kuuluuko ääniä?”

Kuukausittaiset teemat ohjaavat suunnittelutyötä ja antavat raameja luontokasvatukselle. Niiden avulla tärkeitä teemoja tullaan käsittelemään suunnitelmallisesti eikä teemat ole liian hajautettuja ympäri vuoden. Kun ne on tuotu osaksi vuosikelloa, voidaan varmistaa se, että lapset saavat johdonmukaisesti opetusta aiheista. Toiminnalle on annettu kuitenkin suunnittelun vapaus, siitä haluaako toteuttaa toimintaa esimerkiksi liikunnalla, luovilla toiminnoilla tai tutkimuksilla. Tärkeää on laaja-alainen oppiminen huomioiden sisällyttää kaikkia osa-alueita pedagogiseen suunnitelmaan. Teemoja on kahdenlaisia; vuosikellon teemoja (tummalla) ja ekstra teemoja (vaalealla) fontilla. Suunnittelun vapaus on myös annettu toteutettavien teemojen määrässä ja mitä eri kuukausilta poimitte. Tärkeää olisi kuitenkin sisällyttää mahdollisimman paljon luontopainotteista toimintaa.

Vuosikello

Elokuu

Teemapäivät:

10.8 Laiskottelupäivä

15.8 rentoutumispäivä

19.8 valokuvauspäivä

20.8 Hyttyspäivä

26.8 Itämeripäivä

Suomen luonnon päivä (elokuun viimeinen lauantai)

Teemat:

- Ryhmytyminen
- Ryhmän säännöt
- Metsät tutuiksi
- Metsän säännöt ja jokamiehenoikeudet
- Rentoutuminen ja laiskottelu
- Valokuvaus
- Itämeri
- Suomen luonnon päivä

Syyskuu

Teemapäivät:

7.9 Uhanalaisten eläinten päivä

16.9 Kerää kiviä päivä

27.9 Puun päivä

Liikenneturvallisuusviikko vko 37

Hävikkiviikko vko 36 tai 37

Teemat:

- Hävikki ja kierrätys

- Puulajit
- Liikenneturvallisuus
- Värit ja muodot luonnossa
- Sadonkorjuu, marjat ja sienet
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot

Lokakuu

Teemapäivät:

- 1.10 Heijastin päivä
- 4.10 Maailman eläinten päivä
- 10.10 Aleksis Kiven päivä
- Halloween 31.10
- Energian säästöviikko
- Avaruusviikko vko 40–41

Teemat:

- Maailman eläimet
- Avaruus
- Halloween
- Kirjallisuus
- Energian säästäminen

Marraskuu

Teemapäivät:

- Isänpäivä
- 20.11. Lasten oikeuksien päivä
- T90 päivä
- Nenäpäivä
- Kiitospäivä

Teemat:

- Isänpäivä
- Lasten oikeudet
- Yhteistyötaidot

- Nenäpäivä
- Kiitollisuus ja kiitospäiväperinteet
- T90 teemapäivä

Joulukuu

Teemapäivät:

- 6.12 Itsenäisyyspäivä
- 8.6 Jean Sibeliuksen päivä
- 13.12 Lucian päivä
- 24.12 Joulu
- 28.4 Viattomien lasten päivä

Teemat:

- Joulun vietto (Metsän joulu)
- Eläinten talviruokinta
- Tutkijat vauhdissa
- Itsenäisyys
- Musiikki
- Maailman lapset

Tammikuu

Teemapäivät:

- Uusi vuosi
- 6.1 Loppiainen
- 8.1 Maan pyörimispäivä
- 16.1 Maailman lumipäivä
- 21.1 halauspäivä

Teemat:

- Ilotulitukset
- Veden olomuodot
- Eläinten jäljet
- Pihabongaus

- Hiihtäminen
- Halauspäivä

Helmi

Teemapäivät:

5.2 Runebergin päivä

14.2 Ystävän päivä

28.2 Kalevalan päivä

Lasten kulttuuriviikot

Norlandian Quest teemaviikko 9

Teemat:

- Talvilajit
- Ystävyys
- Parityöskentely
- Lasten kulttuuri
- Runeberg ja Kalevala
- Norlandian vuosittainen teema

Maaliskuu

Teemapäivät:

Laskiainen

3.3 maailman luonnon päivä

12.3 Istuta kukka päivä

18.3 Kierrätyspäivä

21.3 Maailman metsäpäivä

22.3 Maailman vesien päivä

Earth Hour (maaliskuun viimeinen lauantai)

Teemat:

- Talvilajit
- Laskiaisrieha
- Maailman luonto
- Istuttaminen
- Kierrätys
- Vesistöt
- Earth Hour

Huhtikuu

Teemapäivät:

- 1.4 Aprillipäivä,
- 2.4 Kansallinen lastenkirjapäivä
- 9.4 Mikael Agricolan päivä
- 23.4 Kirjan ja ruusun päivä
- 14.4 Katsele taivaalle päivä
- 22.4 Maan päivä
- 24.4 Valtakunnallinen koirapäivä
- Nuukuusviikko vko 16 tai 17
- Pääsiäinen

Teemat:

- Lasten kirjallisuus
- Taidetta luonnosta
- Puhdas luonto
- Pääsiäinen
- Vitsit ja arvoitukset
- Taivas, pilvet, kuu ja tähdet

Toukokuu

Teemapäivät:

1.5 Vappu

3.5 Auringon päivä

9.5 Eurooppa päivä

12.5 Suomalaisuuden päivä

Kevätjuhlat/15.5 Perheiden päivä

Äitienpäivä

Suomen lasten metsäretkipäivä

Lasten lintuviikko vko 20

Teemat:

- Musiikki ja esiintyminen
- Linnut
- Metsäretket ja kevään merkit
- Äitienpäivä
- Vappujuhlat
- Eurooppa
- Minä ja perheeni

Kesäkuu

Teemapäivät:

Maailman kestävän kehityksen viikko

5.6 Maailman ympäristöpäivä

8.6 Maailman merien päivä

18.6 Piknik-päivä

Juhannus

Teemat:

- Yleisurheilu
- Kalalajit
- Vesistöt
- Lähiympäristö
- Piknik-retket
- Juhannusjuhlat

Heinäkuu

Teemapäivät:

- 5.7 Bikini -päivä
- 10.7 Teddy karhujen huviretkipäivä
- 22.7 Riippumattopäivä
- 27.7 Unikeon päivä
- 30.7 Kansallinen ystävyyspäivä

Teemat:

- Vesileikit
- Aistit
- Ötökät
- Kasvit